

Kristian Furu

"Should I stay or should I go?"

En kvalitativ studie av unge elevers tanker om fremtidige yrkesvalg

Masteroppgave i samfunnsfag MGLU 1-7

Veileder: Reidun Heggem

Mai 2022

Kristian Furu

"Should I stay or should I go?"

En kvalitativ studie av unge elevers tanker om fremtidige yrkesvalg

Masteroppgave i samfunnsfag MGLU 1-7

Veileder: Reidun Heggem

Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne studien ser nærmere på fremtidige yrkesvalg blant unge elever fra både by og bygd i Norge. Hva anser de i tidlig alder som deres fremtidige yrke? Vil kjønn eller geografisk bosted legge føringer for deres valg? Det finnes ulike måter å betrakte og forstå utviklingen av disse individuelle preferansene. Elevene ble spurt om hva de ser for seg å jobbe som når de blir voksne, og på hvilket sted de ønsker å jobbe. Det er blitt gjennomført innsamlinger av totalt 206 elevtekster som er innhentet på ulike steder i Norge. Elevene er småskolebarn, og er valgt ut fra et by- og bygdeperspektiv. Disse tekstene utgjør hovedmaterialet for studien. Det er i den sammenheng tatt i bruk en hybrid av tekst og tegning som metode for å sørge for at det store elevmangfoldet får muligheten til å ytre seg på deres premisser.

Med utgangspunkt i teori knyttet til individ og samfunn, er det forsøkt å redegjøre for hvilken betydning de to faktorene kjønn og geografi har for de nevnte fremtidige yrkesvalgene. Elevenes svar indikerer at det er store individuelle forskjeller mellom gutter og jenter når det kommer til valget av yrke, samtidig som at nåværende bosted synes å spille en avgjørende rolle for hvordan elevene ser for seg yrkesfremtiden. Gjennom dette viser studien at det er en klar sammenheng mellom de fremtidige yrkesvalgene til elevene og de to faktorene kjønn og geografisk bosted.

Studiens funn indikerer også at elevene i stor grad vektlegger fremtidig bosted når de viser til sine fremtidige yrkesvalg. I denne sammenheng ser barn bosatt i by større nytte av en lengre utdanning. I motsetning til sin urbane motpart, uttrykker rurale barn et mindre behov for lengre og høyere utdanning for sin fremtidige yrkesutøvelse. På bakgrunn av denne studiens analyser kommer det tydelig til syne, med god hjelp av blant annet Pierre Bourdieus teoretiske rammeverk, at både kjønn og geografisk bosted er avgjørende faktorer for å kunne komme nærmere en forståelse av prosesser knyttet til elevers fremtidige yrkesvalg.

Abstract

This study takes a closer look into future occupation choices among young students from rural and urban areas in Norway. What do they consider as their future occupation at an early stage in their life? Will gender and geographical location influence their choices? There are multiple ways to consider and understand the development of these individual preferences. The students were asked what they envision working with when they become adults, as well as where they want to work. A total of 206 texts written by the young students have been collected in different locations in Norway. The students are currently in primary school and have been chosen from an urban and rural perspective. These texts constitute the main empirical data of the study. In this context, a research method with elements of both text and drawing has been used. This has been conducted to ensure that the great diversities within the student groups are able to share their valuable thoughts on their terms.

Based on a theoretical framework related to both the individual as well as the surrounding society, this study attempts to illustrate the meaning of the two factors gender and geographical location when discussing these future occupational choices. The students' responses indicate that there are considerable individual differences between boys and girls with regards to choosing a profession. At the same time, the students' current place of residence seems to be decisive for how the students envision the future of their careers. Based on this, the study illustrates a clear connection between the students' future occupational choices and the two main factors gender and geographical location.

The findings of the study indicate that the students also emphasize their future place of residence when expressing and sharing their future occupational choices. In this context, children currently living in urban areas see a greater benefit of higher education. Unlike its urban counterpart, rural children are more restrained in their assessment of obtaining a higher education to enter the labor market in the future. With the use of Pierre Bourdieu's theoretical concepts, as well as the analyses carried out as a part of this study, it is apparent that both gender and geographical location are crucial factors in the quest of understanding various processes related to the students' future occupational choices.

Forord

Å skrive denne masteroppgaven har vært en følelsesmessig berg- og dalbane. Prosessen har til tider vært svært krevende på flere plan, men både de positive og negative erfaringene gjennom disse månedene har vært verdifulle, og kommer til å være med meg for resten av livet.

Det var med stort engasjement jeg satte i gang arbeidet med masteroppgaven i januar måned. Oppgavens hovedtema motiverte meg enormt, og det var en sann fornøyelse å komme ut i de ulike skolene og møte alle de fantastiske barna som sitter med enorme mengder kunnskap. At mitt siste bidrag på lærerutdanningen blir en kartlegging av hva unge elever i skolen tenker om sin yrkesfremtid lever jeg svært godt med. I den sammenheng ønsker jeg å takke **samtlige 206 elever** fra både bygd og by for deres fantastiske innspill; uten deres tekster og tegninger hadde ikke dette blitt en masteroppgave.

Jeg ønsker å rette en stor takk til veileder **Reidun Heggem** for et fantastisk samarbeid. Du er en fantastisk motivator. Du sa det fint underveis i skriveprosessen: «Det skal gjøre fysisk vondt å skrive masteroppgave!» Tilbakemeldingene dine har vært konstruktive og rett på sak, og etter de mange veiledningstimer hadde jeg alltid ny giv når jeg gikk ut døra. Tusen takk for at du har hatt troen på meg.

Takk til **mamma** som alltid har døra hjemme åpen. Å koble av på gutterommet med tilgang på fullt kjøleskap er gunstig uansett om man er 10 eller 25 år!

En spesiell takk til samboer **Marit**. Takk for avkoblende samtaler og morsomme tider når masterarbeidet har gått trått. Pågangsmotet ditt i arbeidet med din egen bacheloroppgave har inspirert meg stort. Å ha delt denne erfaringen med deg verdsetter jeg høyt!

Denne masteroppgaven dedikeres **pappa**, som forlot oss altfor tidlig. I dag hadde du vært stolt.

Kristian Furu
Trondheim mai, 2022

Innhold

1. Innledning	1
2. Teori	2
2.1 Bourdieu.....	2
2.1.1 Habitus og sosiale felt	2
2.1.2 Kapital.....	3
2.2 Ruralitet og det rurale som sosialt felt.....	4
2.2.1 Rural idyll.....	4
2.2.2 Rural 'dull'	5
2.3 Migrasjon og utdanningsvalg.....	6
2.4 Kjønn.....	7
2.5 Rurale unges valgdilemma	8
2.6 Kjønnssosialisering i skolen og utdanningsvalg	9
2.7 Jobb og identitet.....	10
3. Metode	12
3.1 Kvalitativ metode	12
3.2 Barn som endringsagenter/forskningsobjekt.....	13
3.3 Elevtekst: tegning og tekst.....	13
3.4 Datainnsamling	15
3.5 Utvalg.....	15
3.6 Pålitelighet, troverdighet og overførbarhet.....	17
3.7 Innholdsanalyse.....	18
3.8 Koding.....	19
3.9 Kategorisering (kodegruppering).....	19
3.10 Etske refleksjoner.....	21
4. Analyse	21
4.1 Langsiktighet eller kortsiktighet?.....	22
4.2 Verdier og forventninger	24
4.2.1 Tradisjonelle yrkesvalg blant jenter	24
4.2.2 Ulikt kjønna fokus	26
4.3 Ruralitet og urbanitet	28
4.3.1 Rural idyll og rural dull.....	28
4.3.2 Bondeyrket – et moderne og tradisjonelt perspektiv	30
4.3.3 Bygda skyver ut – politi.....	31
4.3.4 Bybarn har store drømmer.....	31
5. Drøfting	32

5.1 <i>Kjønn</i>	32
5.1.1 <i>Moderne</i>	32
5.1.2 <i>Tradisjonelt</i>	34
5.2 <i>Geografi</i>	34
5.2.1 <i>Idyll eller 'dull'?</i>	35
5.2.2 <i>Idyll – bli igjen</i>	36
6. Avslutning	38
7. Referanser	40
Vedlegg 1: Oppgaveark	46
Vedlegg 2: Samtykke- og informasjonsskriv	48

Figurliste:

Figur 1: Enkelte yrkesvalg blant jenter: dyrlege, lærer, lege og politi.....	23
Figur 2: To gutters ønsker om å bli youtuber/gamer	24
Figur 3: Jente som ønsker å bli konditor/baker	25
Figur 4: Jente med ønske om å bli frisør	26
Figur 5: Gutt som ønsker å bli fotballproff.....	27

1. Innledning

Å velge yrke er en av de viktigste og mest krevende avgjørelsene unge mennesker står overfor. Et slikt valg avgjør hvordan de neste 30 til 40 årene ser ut for de aller fleste. Fremtidige levekår og sosial status blir sterkt påvirket av deres valg av utdanning og yrke (Bæck 2001). Viktigheten av unge barns tanker rundt sin yrkesfremtid er derfor betydelig. Ulike faktorer kan påvirke unges yrkesvalg. Kjønn og geografisk bosted er to slike faktorer som har vist seg å ha betydning.

Det har i lang tid vært tydelig at gutter og jenter velger ulikt når det kommer til valg av yrke (Bæck 2006; Reisel et al. 2019; Bartsch 2020). I en samfunnsorden som stadig er preget av avisoverskrifter som dømmer gutter ned og bort, mens jentene betraktes som de flinke, er det viktig at vi som samfunn får større innsikt i framtidstankene unge gutter og jenter fra ulike steder i landet sitter med, både når det gjelder utdanning og yrke. Det som imidlertid ikke har vært like selvskrevent er hvordan geografiske forskjeller og bosted påvirker disse valgene (Bæck 2016; Bæck 2019).

Bæck skriver samtidig at geografi og den urbane-rurale dimensjonen er blitt ansett som irrelevant i utdanningsforskning, og at «geography of education» kun synes å vektlegge en urban tematikk. Hun skriver også at det blir tatt for gitt at vi har med et urbant perspektiv å gjøre i forbindelse med forskning innen utdanning (Bæck 2016, s. 436). Med et slikt perspektiv i utdanningsforskningen vil den viktige rurale dimensjonen forsvinne. Dette er en medvirkende årsak til at denne studien er utført gjennom et by- og bygdeperspektiv. Med et slikt perspektiv som utgangspunkt vil denne studien gjennom elevenes tanker bidra til å sette ord på hvilken betydning geografisk bosted har for yrkesvalgene til dagens generasjon unge, og samtidig sidestille et ruralt perspektiv med det urbane.

Når det snakkes om fremtidige yrkesvalg, er også utdanningsløpet en viktig brikke. Samtidig har en rekke studier de siste årene vist at jentene gjennom hele utdanningsløpet presterer bedre enn guttene (NOU 2019:3). Dette vil også være av stor betydning for yrkesfremtiden og kjønnsdelingen i arbeidsmarkedet. En kartlegging av både gutter og jenters tanker i tidlig alder rundt denne tematikken vil derfor være til stor hjelp for å se etter spesielle utdannings- og yrkesmønstre på tvers av kjønn.

Denne studiens problemstilling bunner derfor ut i:

Hvordan beskriver 3. og 4. klassinger sine fremtidige yrkesvalg? Hvordan varierer disse yrkesperspektivene med kjønn og bosted?

Elevenes fremtidsrettede tanker rundt utdanning og yrke er studiens hovedfokus; derfor er det tatt i bruk både elevtekst og tegning som metode for å få tak i nettopp disse tankene. Innholdsanalysen favner både tekst og bilde, og vil derfor være relevant for oppgaven. Som belyst av Carabelli & Lyon (2016) er fremtidsrettede studier blant barn svært verdifulle, da de kan gi oss viktig kunnskap om hvordan barns tanker om fremtiden henger sammen med de sosiale mønstrene i samfunnet, og deres kapasitet til å ta kontroll over eget liv. Dermed vil Pierre Bourdieus habitusbegrep, samt forståelse av kapital og sosialt felt, være førende for oppgaven.

Bourdieu's begrep vil nå være sentrale i oppgavens første kapittel. Videre vil studiens teoretiske rammeverk og sentrale empiriske funn diskuteres ytterligere i oppgavens siste del. Her forsøkes det å knytte sammen strukturelle og individuelle forskjeller i datamaterialet ved hjelp av Pierre Bourdieus begrepsapparat, i tillegg til to ulike representasjoner av bygdelivet, for å analysere hvordan elever som aktører orienterer seg innenfor ulike omgivelser.

2. Teori

I det følgende kapitlet vil studiens teoretiske rammeverk bli presentert. Den første delen av kapitlet legger fokus på Pierre Bourdieus habitusbegrep og hans forståelse av kapital og sosiale felt. Disse begrepene legger et godt grunnlag for å senere komme nærmere en forståelse av hvorfor studiens informanter svarer som de gjør. Videre vil det presenteres grunnleggende teori rundt ruralitetsbegrepet, med vekt på de to representasjonene av ruralitet: det rurale som en idyll og det rurale som dull. Resten av teorikapitlet går mer spesifikt inn på ulikhetene mellom kjønn, både med tanke på grunnleggende kjønnsroller, men også når det gjelder utdanningsvalg, utdanningsprestasjoner og migrasjon.

2.1 Bourdieu

Sosiologen Pierre Bourdieu har et konfliktteoretisk syn på samfunnet. For å beskrive hvordan individ og grupper får tilgang på ressurser, samt hvordan disse ressursene er ujevnt fordelt, utviklet han begrepene habitus, sosialt felt og kapital. På bakgrunn av disse begrepene finner han at mennesket påvirker strukturene, samtidig som at de selv blir påvirket, noe som medfører at også strukturen påvirker mennesket (Bourdieu 1999).

2.1.1 Habitus og sosiale felt

Bourdieu har i sine arbeider rettet stor oppmerksomhet mot hvordan og på hvilken måte individ passer inn i de sosiale og kulturelle strukturene som finnes rundt oss, og hans habitus-begrep kan kobles til hvordan individets mentale rammeverk utvikles gjennom barndommen. Habitus skapes i tidlig barndom ved at mennesker får tilgang på kunnskap om verden (Bourdieu 1977). Kunnskapen er på dette tidspunkt allerede definert og strukturert av andre individ. På denne måten kan man si at barnet tar til seg verden slik den oppfattes og forstås av menneskene som barnet omgås og forholder seg til i tidlig alder; i all hovedsak barnets foreldre (Karlsen 2001). Gjennom dette er kunnskapen som tilegnes forskjellig ut fra hvilket ståsted foreldrene – og følgelig barna – oppfatter verden i fra, og den vil således være et resultat av de sosiale miljø og felt individene er en del av i oppveksten. Denne kunnskapen inkorporeres og gjøres om til handlingsdisposisjoner, også kalt habitus av Bourdieu (1977).

I lys av Bourdieus habitusbegrep er også feltbegrepet ytterst relevant. Shusterman (1999) skriver at Bourdieu refererer til dette som en bestemt del eller segment av den sosiale verden. Individ med ulik habitus vil følge bevege seg innom flere ulike sosiale felt med ulike spilleregler, der alle felt har en bestemt sosial struktur mellom de ulike aktørene. Et individ utvikler med andre ord sin habitus i omgang med andre individ i forhåndsstrukturerte sosiale, kulturelle og fysiske strukturer. For Bourdieu er habitus den samlede årsak til all handling i enhver situasjon. Habitus fører dermed til at det

foreligger en tett sammenheng mellom ulike element ved menneskers liv og deres handlinger på ulike sosiale felt og i det sosiale rom (Bourdieu 1977). Når denne habitus er «hjemme», med andre ord innenfor forhold som er lik de forholdene habitus ble utviklet under, har habitusen det som «fisken i vatnet» (Bourdieu & Wacquant 1995, sitert i Aarseth 2009, s. 17).

2.1.2 Kapital

Bourdieu (1986) var i all hovedsak interessert i hvordan mennesket tjener på de sosiale relasjoner de har med andre mennesker. Særlig viste han interesse for relasjoner innenfor de før nevnte sosiale felt der individ har tilstrekkelig nok kjennskap til hverandre, til at de uforbeholdent kan påvirke hverandres atferd gjennom sanksjonene som forårsakes av interaksjonen mellom dem. Eksempler på dette kan være familie, eller skoleklasse. Ifølge Bourdieu (1986) innehar alle individer en gitt mengde økonomisk kapital, kulturell kapital og sosial kapital. Et viktig bidrag fra Bourdieus side var imidlertid hans forståelse av de to sistnevnte typene kapital.

Den økonomiske kapital regnes som tilgangen sosiale aktører har til både midler i form av penger og andre materielle goder som kan omgjøres til penger. Bourdieu regner den økonomiske kapitalen som svært viktig, da den i høyest grad definerer hvilken plassering man får i samfunnets hierarki (Bourdieu 1986).

Kulturell kapital anses som en kunnskapstype som påvirker de sosiale aktørenes verdsetting av forskjellige kulturelle symbol og uttrykk (Bourdieu 1984). Bourdieu finner en sterk tilknytning mellom denne form for kapital og formell utdanning. Til tross for at han vektlegger utdanningssystemet som den største pådriver av den kulturelle kapital, uttrykker han at kulturell kapital kun kan overføres fra individ som selv sitter med den verktøyskuffen som samfunnet lengter etter i størst grad, med andre ord fra utdannede foreldre.

Sosial kapital defineres av Bourdieu (1984) som ressurser forbundet med en aktørs sosiale relasjoner i et sosialt nettverk og som komponent i en selektiv sosial gruppe. For Bourdieu var det denne tilknytningen til sosiale nettverk som gav videre fordeler i kampen om visse goder innenfor et bestemt sosialt felt. Det er ikke nødvendigvis slik at sosial kapital kan omgjøres til økonomisk og kulturell kapital, men det er uunngåelig å se den sosiale kapitalen uavhengig av de to andre hovedformene for kapital. Dette gjelder av den grunn at gjensidig sosial anerkjennelse mellom sosiale aktører er avhengig av en viss økonomisk og kulturell likhet, og ved det at en sosial aktør er i stand til å øke sin makt gjennom at dens sosiale kapital har en økende effekt på dens egne økonomiske og kulturelle kapital (Bourdieu 1986). Dette henger også sammen med at et individs sosiale kapital indikerer hvilke andre individ man omgås, noe som kan sies å være essensielt i en skolesammenheng og senere jobbsammenheng.

Disse nå nevnte strukturene og et individs habitus er følgelig koblet til oppvekst. By og bygd vil utgjøre to ulike sosiale felt og være viktige aspekt når det gjelder et individs oppvekst, og blir derfor å betrakte som essensielle perspektiv i forståelse av habitusbegrepet.

2.2 Ruralitet og det rurale som sosialt felt

Når ruralitet omtales i ulike settinger, er det ofte to representasjoner eller to ulike narrativ som dominerer. Den ene representasjonen har benevnelsen «rural idyll», mens den andre omtales som «rural dull» (Rye 2006). Det foreligger store kontraster mellom disse to ulike oppfatningene av bygda som sted, samt det rurale som går igjen i forskning og diskurs. Det ene belyser de positive og idylliske sidene ved det rurale, der kvaliteter som sikkerhet, fred, vakker natur og et omsorgsfullt samfunn i stor grad vektlegges. Det andre synet fremhever de negative og kjedelige sidene ved det rurale, der ulike problemer og ulemper blir synliggjort; befolkningsnedgang, migrasjon blant ungdom, tap av arbeidsplasser og mangel på muligheter og generelle valg i livet. Begge disse synene bringes frem ved å se rurale områder i kontrast med urbane områder (Haugen & Villa 2006).

Husmo og Johnsen (2000) skriver at disse to rurale aspektene, enten som en idyll eller dull, skaper og opprettholder myter om de kulturelle skillelinjene mellom det rurale og urbane. Samtidig argumenterer Little and Austin (1996) for at «ruralitet» i seg selv er sosialt konstruert, og at «det rurale» er en verden av sosiale, moralske og kulturelle verdier som blir definert og forstått av bygdefolket selv. Det foreligger ikke ett konkret syn på det rurale, men enkelte oppfatninger er mer fremtredende enn andre. Flere nyere skandinaviske filmer skildrer det rurale som merkelig, kjedelig og gammeldags, og bygdefolk som endimensjonale (Haugen & Villa 2006). Dersom unge mennesker tar til seg disse heller negative oppfatningene av det rurale, kan dette være en avgjørende faktor som forsterker valget av en urban livsstil og dermed avvisning av det rurale liv i fremtiden (Haugen & Villa 2006).

2.2.1 Rural idyll

Det er ulike aspekter som står sentralt innenfor den «rurale idyll». Et av de er at det naturlige anses å være en av de fremtredende trekkene ved det rurale. Et ruralt liv betraktes som mer «naturlig» enn livet i byen. Dette regnes som et positivt trekk ved det landlige, og oppfattes ofte som den største fordel ved livet på bygda (Orderud 2003; Rye 2006). Bell (1992) finner at også nærheten til vakker natur, samt det faktum at man simpelthen ikke ønsker å bo i byen, betraktes som to av de viktigste årsakene til at folk bosetter seg på bygda. I likhet med Orderud (2003) argumenterer Bell (1992) for at det rurale naturaspektet er noe av det viktigste for folk i distriktene.

Fellesskapsfølelsen er et annet aspekt som er større i distriktene, i tillegg til at folk ser ut til å være nærmere hverandre, til dels på grunn av åpenheten innenfor det rurale liv som medfører at «alle kjenner alle». Dermed viser folk omsorg for hverandre og er mer villig til å ta del i andres liv (Rye 2006). Rye (2006) nevner også at denne fellesskapsånden så vil legge til rette for kollektive handlinger i lokalsamfunnene.

Selv om rurale barn i Norge har svært god tilgang på utdanning, opplever mange rurale områder i Norge befolkningsnedgang og unge mennesker forlater som regel bygda til fordel for byen og det urbane. Det vises også til at de symbolske avstandene mellom bygda og byen er mindre i Norge sammenlignet med andre europeiske land (Rye 2006). Flere og bedre utdanningsmuligheter og jobbmuligheter i urbane strøk er de vanligste

forklaringene når det handler om migrasjon blant yngre fra rurale områder (Haugen & Villa 2005).

Et annet element er roen og freden ved det rurale liv – en motsats av rastløsheten ved det urbane. I forskning om det rurale står folkets assosiasjoner med den rurale idyll støtt: bygda er preget av et enkelt liv, med frie tøyler for barna og et fritt landskap – her finner man fred og ro (Bell 2006). Bjaarstad (2003) viser til at også estetiske forklaringer blir tatt i bruk av mennesker som oppfatter det rurale som vakrere enn asfalterte bybilder. Andre abstrakte egenskaper ved det rurale anses å være blant annet sikkerhet og enkelhet. Disse trygge og gode rammene er særlig populære innenfor den utbredte oppfatningen om at bygda er særlig attraktiv når det kommer til barneoppdragelse (Haugen & Villa 2005). Samlet sett blir aspektene ovenfor regnet som hovedpunktene innenfor idéen om den «rurale idyll» - oppfatningen av det rurale og landlige som det beste stedet for det beste liv (Halfacree 1993).

2.2.2 Rural 'dull'

Flere forskere har stilt seg kritiske til forestillingene om «rural idyll», spesielt med hensyn til jenters og unges erfaringer (Rye 2006; Little & Austin 1996). Matthews et al. (2000) fant i deres studie i Storbritannia at mange barn, særlig tenåringer, føler seg utilpass og løsrevet fra bygdelivet. Som Rye (2006, s. 411) skriver: det som for noen muligens oppfattes som «rural idyll» kan for andre, som barn og ungdom, betraktes som heller kjedelig for andre. Dette peker på en mer blandet forståelse av det rurale. Selv om det foreligger en viss enighet om de idylliske forestillingene av det rurale, uttrykker individ bosatt i distriktene ofte bekymringer rundt de sosiale forholdene på bygda (Rye 2006). Manglende muligheter for fritidsaktiviteter og andre kulturelle aktiviteter, en generell mindre tilgang på offentlige og private tjenester, samt uttrykk om bygda som «kjedelig» og «gammeldags», er gjerne vanlige klager blant rural ungdom i Norge (Rye 2006). Blant annet har forskning på rural ungdom ført lys over disse mer dystre oppfatningene av det rurale. Eksempelvis viser ulike studier at disse negative sidene ved de sosiale forholdene på bygda er av sterkere betydning for yngre individ (Haugen & Villa, 2005).

Et ruralt liv anses å være mindre progressivt enn livet i urbane samfunn. Det er mer tradisjonelt enn moderne, og heller gammeldags fremfor å utforske muligheter for fremtiden (Rye 2006). Bjaarstad (2003) finner at urban ungdom oppfatter det rurale som primitivt. Ny kunnskap, nye idéer og trender virker å spres fra urbane sentrum til det rurale innland – ikke motsatt. Fosso (2004) vektlegger unges søk etter kunnskap som en godt brukt forklaring på unges rurale-til-urbane migrasjon; det rurale antas å være stedet for ufaglærte, med særlig vekt på praktiske jobber fremfor kvalifiserte og teknologiske yrker. I tillegg ser rural ungdom ut til å oppfatte byen som mer energisk og levende enn landsbygda.

Waara (2000) konkluderer med at oppfatningen av livet i rurale områder ikke gir rom for å være ung og involvert i moderne underholdningskultur, i tillegg til andre aspekter som hører med i en livsstil blant ungdom. Dette gjør migrasjon til et sentralt tema når det gjelder ruralitet, barn og disse barnas framtidsutsikter.

2.3 Migrasjon og utdanningsvalg

Historisk sette tendenser viser at en stor andel norske ungdommer flytter bort fra distriktene til byen og andre sentrale distrikter, mens en mindre andel flytter motsatt vei (Rye 2019). Ungdommer bosatt i distrikts-Norge har en ulik demografisk profil, og kanskje også en annen habitus, sammenlignet med ungdommer i mer urbane og sentrale strøk. En av de viktigste demografiske variablene er flytting, som på mange områder er med på å påvirke disse ungdommenes framtidvalg, både når det kommer til valg av utdanning og dermed også senere jobbkarrierer (Rye 2019). Rye (2019) er også inne på at utdannings- og jobbmarkedene har en sentraliserende funksjon, som også kan være med å bidra til at urbane og sentrale strøk blir mer attraktive. I tillegg anses byen som mer moderne, dynamisk og et sted med flere muligheter.

Mennesker i Norge og Vesten er i dag betraktelig mer fleksible og bevegelige enn tidligere generasjoner – både gjennom et fysisk, økonomisk og sosialt aspekt. Avstanden mellom det rurale og urbane er drastisk redusert; å migrere fra rurale strøk til de urbane sentrum er ikke lengre å betrakte som et steg mot det ukjente for rural ungdom. Flesteparten av disse ungdommene er i stand til å forlate hjemkommunen og søke seg inn på universitetet eller finne seg jobb i byen, dersom dette skulle være ønskelig (Rye 2011).

Green & Corbet (2013) skriver at bosted spiller en stor rolle i utdanningsutfall, og variasjonen i utdanningsprestasjoner blant rurale barn og studenter er et gjentagende tema i utdanningsforskning verden over. Tall viser eksempelvis at andelen rural ungdom som fullfører videregående skole er mindre enn andre. Det er i tillegg mindre sannsynlig at ungdommen i distriktene starter på universitetet og videre fullfører utdanningen (Rye 2019). Så snart mennesker entrer arbeidsmarkedet, opplever de mobilitet. Beck (1992) hevder gjennom dette at man fjernes fra de tradisjonelle mønstrene og ordningene i hverdagen, og med mindre man er forberedt på negative økonomiske ringvirkninger, blir mennesker tvunget til å ta kontroll over sine egne liv. Arbeidsmarkedet, både med hensyn til jobbmobilitet, bosted eller arbeidstype, samt endringene i et individs sosiale liv det medfører, viser seg å være drivkraften bak individualismen i menneskers liv.

Det faktum at nåtidens migrasjon ofte karakteriseres gjennom midlertidighet og mobilitet fremfor at den er permanent, både på kort sikt (pendling mellom hjemsted og studie- eller arbeidssted) eller på lengre sikt (migrere tilbake til hjemsted etter endt utdanning), gjør at avgjørelsen med å forlate hjemstedet blir mindre utfordrende for rural ungdom (Rye 2011). Flere faktorer som geografisk nærhet til utdanningsinstitusjoner og variasjon i studieprogram er viktige når det kommer til valg av utdanning. Videre finnes det ulike strukturer i de lokale og regionale arbeidsmarkedene som unge mennesker må evaluere sine muligheter opp mot. Disse strukturene er derfor en viktig del av konteksten når unge mennesker skal ta disse valgene (Bæck 2016). Det skrives videre at ungdom som befinner seg innenfor forskjellige geografiske settinger har ulik motivasjon bak sine valg, nettopp fordi realiteten utenfor skoleporten varierer og er mangfoldig. Det vil eksempelvis være andre alternativer fremfor skole i områder der arbeidsmarkedet er mindre kunnskapsbasert, sammenlignet med områder der majoriteten av arbeidsplassene krever formell kompetanse (Bæck 2016).

Videre kan migrasjon fra det rurale til urbane relateres til utviklingen og omstillingen av kunnskapsbaserte økonomier, noe som følgende har bidratt til en økt etterspørsel etter utdanning. Stadig flere mennesker ønsker seg eller trenger høyere utdanning, noe som ofte kun er tilgjengelig i større sentrum – inkludert universitetsbyer og andre regionale, urbane sentrum som tilbyr høyere utdanning. Samfunnet ser dermed også noe av den samme utviklingen når det kommer til jobbmuligheter. En stor andel av jobbmulighetene finnes i urbane sentrum, både innenfor kunnskapsintensive næringer og andre tradisjonelle industrier. Med andre ord kreves det i dag en større arbeidsstokk i urbane strøk enn tidligere (Rye 2011).

Rural ungdoms flukt fra rurale regioner i dagens høyinntektssamfunn blir ofte forstått i kontekst av individualisme innenfor samfunnsvitenskapen. Flere ledende sosialteoretikere hevder at moderne samfunn kjennetegnes ved at samfunnsaktørene søker bort fra de tradisjonelle sosiale begrensningene i et samfunn, noe som frigjør individene fra de bestemte sosiale normene og trendene som avgjør hvordan de skal leve sine liv. Den økende velstanden i vestlige samfunn både tillater og krever at individ tar styringen over deres egen skjebne. Beck (1992) omtaler dette som å bli «agent i eget liv». Sett gjennom et slikt perspektiv, føler rural ungdom seg frie – og de fleste av dem er friere – til å utforske verden utenfor de rurale samfunnene der de har tilbrakt sine ungdomsår og barndom.

Ifølge slike perspektiver på det moderne samfunn, vil rural ungdom i større grad være i stand til å migrere ut (på grunn av økt mobilitet), ha flere årsaker til å gjøre dette (utdanning og jobb er tilgjengelig i mer urbane strøk/byen) og har mer frihet til å ta egne avgjørelser knyttet til hvorvidt de skal migrere ut eller ikke. Resultatet som følge av dette er vedvarende høye migrasjonstall fra rurale strøk i mange land (Rye 2011). Rye (2019) oppsummerer videre at unge i distriktene ofte flytter til de mer urbane og sentrale stedene, mens en mindre andel flytter den andre veien.

En av de to faktorene i denne studien er geografi, med vekt på by og bygd. Den andre faktoren er kjønn. Forskjeller mellom kjønn har i stor grad fått plass i den offentlige debatten, både når det gjelder en biologisk og sosial vinkling. I denne sammenheng vil det være naturlig å se nærmere på forskjeller på tvers av kjønn i forbindelse med utdanning og yrkesvalg.

2.4 Kjønn

Utdanningsekspløsjonen i etterkrigstiden regnes som en av de største samfunnsendringene i moderne tid. Denne samfunnsendringen påvirket jentene i betraktelig større grad enn guttene, da det var og er jentenes innmarsj på utdanningsarenaen som står for den markante økningen i utdanning (Hoel 1997). Hoel (1997) nevner også at det norske arbeidsmarkedet regnes som et av de med størst kjønnssegregering i hele Europa. Flere studier viser til forskjeller mellom gutter og jenter når det kommer til verdier og preferanser i arbeidslivet (Bæck 2006).

Gjennom Bourdieus (1990; 2001) øyne formes den kjønnsmessige identiteten samtidig som oppfatningen om arbeidsdelingen mellom gutter og jenter konstrueres, og disse er derfor formet på bakgrunn av de samme settene av både sosiale og biologiske eksponenter. Kjønnforskjellene er dermed sosialt pålagt, og har sitt grunnlag i den kjønnsmessige arbeidsdelingen (Bourdieu 2001; Bæck 2006). Gjennom dette

perspektivet fremhever gutter og jenter ulike preferanser når det kommer til fremtidig yrkesvalg fordi de er sosialt utpekt til å gjøre nettopp dette (Bæck 2006). Broch-Due (1991) hevder videre at de forskjellige krav og kunnskap som trengs for å håndtere både jenters og gutters ulike oppgaver, er ulike i så stor grad at det har en markant påvirkning på gutter og jenters tankegang, samt påvirker deres premisser for senere handlinger.

Jenter og gutter tar sine utdannings- og jobbvalg i samsvar med de ulike forventningene som ligger i de grunnleggende kjønnsrollene og kjønnsystemene. De markante forskjellene i utdanningsatferd mellom jenter og gutter kan derfor begrunnes med de sosiale rollene det forventes at de fyller når de blir voksne (Bæck 2006). Både Chisholm (1997) og Bourdieu (1993) hevder at unge mennesker ekskluderer seg selv fra forskjellige sektorer og yrker i arbeidslivet. Slik Chisholm (1997) oppfatter det gjøres dette delvis fordi oppfatningen av hva som faktisk er mulig her i livet er skissert av ethvert kjønn. Videre definerer Bourdieu (1993) kjønnsforskjellene som eksisterer i arbeidsmarkedet gjennom at jenter og gutter ekskluderer seg selv fra enkelte typer yrkesvalg. Coser (1991) beskriver de forventningene kvinner opplever om å være familiens viktigste omsorgsgiver for kvinners kulturelle mandat. Coser (1991) ser dermed at dette mandatet setter kvinnen i en mer gammeldags rolle der hun kommer nærmere familien og den indre sfære.

Utdanningsnivået i den norske befolkningen fra alder 16 og oppover øker stadig. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (2019) viser tydelig at kvinner dominerer nær alle utdanningsstatistikker når det gjelder høyere utdanning, sett bort fra aldersgruppen 67 år og eldre. Dette henger tett sammen med at det før i tiden var mindre vanlig at kvinner tok høyere utdanning. Det største kjønnsgapet illustreres å være blant de mellom 25 og 29 år. Her har nesten 60 prosent av jenter utdanning på universitets- og høyskolenivå, mens kun 38 prosent av menn i samme aldersgruppe har det samme utdanningsnivået. Disse tallene fra Statistisk Sentralbyrå (2019) illustrerer at jentene er i klart flertall på utdanningsinstitusjonene.

2.5 Rurale unges valgdilemma

Mange unge kvinner flytter fra rurale til urbane strøk. Dette er å betrakte som et generelt mønster i den vestlige delen av verden, og samtidig et mønster som av mange anses som et problem. Som følge av denne migrasjonen endres de rurale områdenes demografi, som fører til en økning i antall eldre og menn i rurale strøk (Dahlstrøm 1996). Dahlstrøm (1996) finner også at man kan på et overordnet nivå generalisere urbane og rurale strøk som mer eller mindre kvinnelige og mannlige strøk. Videre finner Waara (1993) at de urbane, kulturelle verdiene i all hovedsak er mindre tradisjonelle og mer liberale – de er mer moderne. Dette er et viktig aspekt i det store utviklingssamfunnet der kvinners kjønnsroller opplever en mer fundamental endring enn de mannlige kjønnsrollene (Waara 1993).

Mange ute i distriktene har en familie som går flere generasjoner tilbake i tid på nøyaktig samme sted. Et individs familiebakgrunn kan gi et viktig grunnlag i søken etter livsvei og inntekt. Tidligere familiegenerasjoner kan eksempelvis ha opparbeidet seg ulike eiendeler, som for eksempel gård, som gjør det mulig for nye familiemedlemmer å leve og jobbe videre med dette i samme område (Dahlstrøm 1993). Odelsloven er en lov som forsterker dette samholdet. Whatmore (1991) skriver imidlertid at et mye brukt

eksempel av det rurale som «mannlig» er det tradisjonelle bildet av bonden som mann, og gårdsdrift som en verden kun for menn.

For en til to generasjoner siden var det vanlig å følge i fotsporene til sine foreldre. I dag er valgmulighetene større enn noensinne, og på samme tid er viktigheten av foreldre som rollemodeller stadig mindre. At unge mennesker mer enn noen gang går videre til høyere utdanning har også stor innflytelse på deres verdier og forventninger i livet (Dahlstrøm 1996, s. 263). Fosso (1992) finner at rurale unge som velger å ta lengre utdanning, som igjen fører til kvalifiserte jobber, utdanner seg selv bort fra deres hjemsted og samfunn. En lengre utdanning fører i de fleste tilfeller individet bort fra rurale strøk. Dahlstrøm (1996) finner derimot at de godt utdannede unge som en gang forlot det rurale, velger å komme tilbake for å prøve og bygge opp et liv som kombinerer de tilegnede kvalifikasjonene med det rurale liv. En høyere utdanning kan ha gitt vedkommende evnen til å se nye muligheter i de rurale områdene. Det er derfor mulig at enkelte unge kan ta i bruk deres oppnådde kunnskap og erfaring til å revitalisere deres hjemsted.

Det faktum at mange unge mennesker, særlig kvinner, forlater rurale områder kan også ses fra et generasjonsperspektiv. Samfunnets maktforhold relateres ikke kun til kjønn og sosial bakgrunn, men også alder. Barn og unge mennesker er de mest maktesløse, sammen med de mest gamle menneskene. For unge mennesker betyr dette at de restriksjoner og muligheter som foreligger i samfunnet er ulike sammenlignet med restriksjonene og mulighetene voksne som bor på samme plass har (Dahlstrøm 1996). Dermed er det viktig å være klar over dette når formålet er å forstå de valgene unge mennesker tar angående sine livsveier (Ni Laoire 1995).

2.6 Kjønnssosialisering i skolen og utdanningsvalg

For å være i stand til å forstå forskjellene på tvers av kjønn i utdannings- og yrkesvalg må man se nærmere på ulike prosesser rundt konstruksjon av kjønn både innenfor utdanningssystemet og familien. Gjennom Bourdieus grunnleggende kjønnsteori formes kjønnets identitet som en viktig del av den tidlige primærsosialiseringen som foregår i hjemmet som et ledd i utviklingen av habitus. Utdanningssystemet og eventuelle andre institusjoner vil kun tjene på å videreføre og reproducere slike kjønnsidentiteter (Bourdieu 1993; Bæck 2006).

Kjønnsdelingen i arbeidsmarkedet i Norge er høy. En stor del av denne kjønnsdelingen begrunnes med at norsk ungdom er kjønnsdelte i sine valg når de velger utdanning. Disse valgene er ikke kun påvirket av individuelle årsaker, men er også avhengig av sosial bakgrunn og bosted. Videre har også skolesystemet betydning for de kjønnsdelte valgene, i tillegg til arbeidsmarkedet og samfunnet i seg selv (Reisel et al., 2019).

Det understrekes av Reisel et al. (2015) at gutter og jenter fortsatt ser ut til å velge svært tradisjonelt, men at vi går mot et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked her til lands, mye på grunn av at kvinner de siste årene har beveget seg mer og mer inn i mannsdominerte yrker som krever lengre utdanning. Eksempler på disse yrkene er legeyrket og tannlegeyrket, der jentene nå dominerer disse studiene, som tidligere var dominert av menn. Det som imidlertid ser ut til å dempe den positive utviklingen, er at det i dag fortsatt ser ut til at det er mange gutter og menn som finner det vanskelig å tre

inn i de mest kvinnedominerte yrkene, for eksempel i helsesektoren. Helsesektoren i Norge utgjør en betydelig del av arbeidsstyrken her til lands, og slike valg fra guttenes side slår derfor kraftig ut i det store bildet (Reisel et al 2015; 2019).

Ifølge Paulgaard (2002; 2006; 2012; 2015) lever unge mennesker som vokser opp i rurale og perifere områder under helt andre forhold enn de som vokser opp på steder som karakteriseres gjennom vekst og utvikling. Paulgaard påpeker at det blant mange unge i distriktene nærmest foreligger et krav om å forlate hjemmeplassen for å få tilgang på videre utdanning etter den obligatoriske skolegangen fra 1. til 10. trinn. Dette poenget er essensielt gjennom et geografisk perspektiv, siden det på flere områder understreker at ikke alle unge har like muligheter. Gjennom dette poengteres det at strukturelle forskjeller med tanke på tilgang på utdanning både innebærer og medfører individuelle utfordringer, da det fremhever det faktum at tilgang til høyere utdanning ikke er jevnt fordelt (Paulgaard 2015). Dette kan også ses som en medvirkende årsak til at frafallsprosenten i videregående skole er høyere blant unge mennesker – særlig unge menn – som kommer fra distriktsområder sammenlignet med andre områder i Norge (Faber et al. 2015).

Heggen (2002) forsket på unge mennesker og utdanningsmønster i Norge, og argumenterer for at det eksisterer en tydelig kjønnsdimensjon innenfor dette mønsteret. Dette til tross for at funnene er datert tilbake til 1999. Likevel blir flere av Heggens funn støttet av blant annet Paulgaards (2002) nyere forskning, som finner at det i all hovedsak er unge jenter som har tatt et stort sprang i form av de unges utdanningsnivå. På bakgrunn av dette er jenter på flere måter det ledende kjønn med tanke på utdanning. Ifølge Heggen har denne utviklingen vært tydelig siden 2000 (Heggen 2002). Dette er et brudd med de tradisjonelle utdanningsmønstrene blant kjønn, i tillegg til at det endrer urbane gutters tradisjonelle overlegenhet når det kommer til høyere utdanning. Dermed dominerer dagens unge jenter, inkludert jenter fra distriktsområder som har flyttet til større byer, studieprogrammene på universitetene og andre områder innenfor høyere utdanning. Dette skaper igjen nye utfordringer og ubalanse i unge menneskers utdanningsvalg og arbeidsmuligheter (Faber et al. 2015).

2.7 Jobb og identitet

Forholdet mellom arbeid og identitet har lenge blitt tatt for gitt, men har vært i fokus blant flere samfunnsvitere. Casey (1995, s.28) skriver følgende om dette forholdet:

«Det moderne samfunns individ har definert seg selv, og samtidig blitt sosialt definert gjennom den type arbeid de har i den offentlige sfære. Arbeid og jobb som er sosialt bestemt og som vanligvis belønnes i form av lønn, har vært en avgjørende faktor i sosialiseringen når det kommer til sosiale nettverk og den personlige identitetsformingen i moderne samfunn.»

Om denne sammenhengen anses som en «confrontation» mellom individet og et sosialt felt, kan den både være direkte eller indirekte. Dette begrepet vil fra nå av refereres til som «konfrontasjon». Direkte konfrontasjon refererer til det vi vanligvis kjenner til som arbeidssosialisering. I en arbeidssituasjon blir man sosialisert inn i den nåværende kulturen ved arbeidsplassen, og kan måtte finne seg i å identifisere seg selv med denne kulturen og sine kolleger. Direkte konfrontasjon oppstår vanligvis etter endt utdanning.

Forståelsen av indirekte konfrontasjon er derimot annerledes siden den finner sted lenge før direkte konfrontasjon blir ansett som en mulighet. Bæck (2001) skriver at den indirekte konfrontasjonen allerede begynner når individet blir introdusert inn i det sosiale rom som aktør for første gang, eksempelvis i tidlig barndom, og at det på bakgrunn av dette foreligger det tette bånd mellom denne konfrontasjonen og det som Bourdieu (1977; 1993; 1997) skriver om tilegnelse av kulturell kapital og utviklingen av en bestemt habitus. Med dette refereres det til hvordan barn først støter på følelsen av arbeid og jobb gjennom å ta del i deres første sosiale miljø, da gjennom deres foreldre. Med andre ord opplever de da følelsen av arbeid indirekte gjennom deres foreldres direkte erfaring innenfor sine arbeidsfelt. Selv om den indirekte konfrontasjonen finner sted lenger før barnet selv tar del i arbeidslivet, har det potensiale til å avgjøre hvor og hvordan konsekvente møter mellom aktør og arbeid finner sted (Bæck, 2001, s.244).

Indirekte konfrontasjon skaper blant annet preferanser og holdninger til arbeid, og disse er følgelig strukturelt bestemt. Bæck (2001) skriver at dette ikke bare påvirker tanker og holdninger relatert til arbeid, men også innenfor de fleste områder der strukturelle bestemte holdninger blir uttrykt. Den samfunnsmessige differensieringen er et godt utgangspunkt for individets identitetsutvikling, og den indirekte konfrontasjonen anses som essensiell for en rekke områder som påvirker denne identitetsutviklingen (Bæck, 2001, s. 244).

Bourdieu's habitusbegrep kan stå frem som et konseptuelt verktøy for en analyse av jobb- og yrkespreferanser i et perspektiv der både direkte og indirekte konfrontasjon er viktig. Habitus kan anses som et produkt av det sistnevnte. Habitus er enklest definert som et system av disposisjoner som legger grunnlag for et individ eller en aktørs handlinger. Som tidligere nevnt tilegner enkeltmennesket seg disse disposisjonene gjennom sine opplevelser i tidlig barndom; habitus er derfor et resultat av egne opplevelser (Bourdieu 1993:46), og er dermed unik for hvert enkelt individ. Noen av disse barndomserfaringene er muligens produkter av hvordan individ rundt barnet er posisjonert innenfor et sosialt felt, noe som medfører at barn i bestemte sosiale miljø og situasjoner kan ha visse erfaringer til felles (Bæck 2001). Et barns habitus blir utviklet og formet når det tilegner seg kunnskap om verden rundt, og denne kunnskapen er allerede blitt strukturert av andre, da vanligvis av barnets foreldre fra tidlig alder. Barnet vil derfor først og fremst ta til seg en verden slik den oppfattes av hans eller hennes foreldre, og Bourdieu (1977) omtaler derfor habitus som strukturerte strukturer. Ifølge Bourdieu er habitus både motoren bak alle handlinger, og også enheten som fører til handling. Ulike liv, enten det er i by eller bygd, med eller uten søsken, med en eller flere foreldre – vil føre til ulik habitus.

Verden rundt oss oppfattes ulikt ut fra ethvert individs posisjon i sosiale system og strukturer. Holdninger til utdanning og senere jobb er et godt eksempel på oppfatninger med individuelle forskjeller. Individ fra ulike sosiale klasser vil ikke, ifølge Bourdieu (1977), ha den samme sannsynligheten for å lykkes i utdanningssystemet; det vil si, antallet individ fra en lavere sosiale bakgrunn som tar høyere utdanning er lavere enn tilsvarende antall fra høyere sosiale bakgrunner. Dette er et faktum som intuitivt føles av folk med forskjellige bakgrunner, og de vil samtidig ha en felles anelse over hvor langt de er i stand til å nå innenfor utdanningssystemet. Forskjellen i habitus mellom mennesker fra ulike sosial bakgrunn skaper gjennom dette ulikhet når det kommer til yrkesmessige preferanser (Bæck 2001). Barn med en lavere sosial bakgrunn «vet», ved at de utvikler en kunnskap gjennom skoleløpet, at de i større grad ikke har muligheten til å lykkes

innenfor utdanningssystemet, og vil derfor lettere avstå fra utviklingspreferanser med tilknytning til utdanningssystemet.

For samtlige barn, uavhengig av sosial bakgrunn, foreligger det elementære forskjeller mellom tilegnelse av kunnskap i hverdagslivet kontra skole. Det er imidlertid sånn at forskjeller i eksempelvis habitus, oppdragelse og språk medfører at for noen grupper barn ligger det å lære i hverdagen tettere opp mot læring på skolen sammenlignet med andre grupper barn (Bæck 2005). Bourdieu poengterer også dette sterkt. Ifølge han fører habitus til at læringsmetoder går innunder bestemte mønstre, og gjennom dette spiller en stor rolle for hvordan enkeltbarn tar til seg læring i skolen. Når dagens generasjon barn i tidlig alder begynner på skolen går de i møte et system som er betinget av og belønner konkrete kognitive evner. Gjennom Bourdieus øyne formes kunnskapsgrunnet av den nevnte kulturelle kapitalen, altså visse, abstrakte institutt og kunnskap relatert til lingvistikk og formell tenkning (Bourdieu & Passerson 1990). Disse egenskapene assosieres gjennom habitusen hos de med et høyere utdanningsnivå. Dermed har barn som vokser opp med den «riktige» habitusen i tidlig alder allerede tatt til seg denne kunnskapen og ferdighetene før de er i gang med skoleløpet. Gjennom sin dominerende habitus får man derfor koden som gjør at man låser opp idéene som overføres i skolen (Bæck 2005). Dette skiller de fra barn med en annen habitus og bakgrunn.

Cohen (2000) understreker at de omtalte forskjellene innenfor kulturell kapital omhandler betraktelig mer enn om barna lærer alfabetet og tall før de begynner på skolen, eller om de blir lest for eller ikke. Statistikk viser for eksempel at det overordnede utdanningsnivået på bygda er lavere enn i byene (Statistisk Sentralbyrå 2009). Karlsen (2001) skriver at dersom barn vokser opp i et hjem der det overordnede utdanningsnivået er høyt, har de også en større evne og mulighet til å overføre det grunnlaget som kreves for å videreutvikle nettopp de ferdighetene som er essensielle når det kommer til å lykkes på skolebenken. Av den grunn vil rammene for skolegang i større grad være tilpasset barn fra en høyere sosial bakgrunn enn barn fra lavere sosial bakgrunn. Prestasjonene innenfor utdanning i ulike sosiale grupper vil derfor relateres direkte til den typen kulturell kapital de besitter (Bæck 2007).

3. Metode

Motivasjonen for denne studien var å se nærmere på hvilken betydning kjønn og bosted har for barns tanker om fremtidig yrkesvalg. Det ble derfor tatt i bruk en tilpasset metodikk for å få størst mulig innblikk i disse tankene og oppfatningene. Metodiske valg og prosesser knyttet til studien vil bli presentert i det følgende kapittelet, i tillegg til informasjon rundt innsamling av data og studiens utvalg.

3.1 Kvalitativ metode

Når man skal forske på virkeligheten, kan man ta i bruk to forskjellige vitenskapelige innfallsvinkler: kvantitativ og kvalitativ metode. Der man gjennom bruk av kvantitativ metode gjerne foretar en innsamling av et større tallmateriale for å observere ulike sammenhenger og tendenser, er man ved bruken av kvalitativ metode i større grad opptatt av å få innsikt i eller beskrive hvordan det tenkes og hvordan verden oppfattes på individnivå. Vi tar i bruk kvalitative metoder for å uttrykke oss konkret om ulike sosiale mønstre innenfor et begrenset område (Johannessen et al. 2015). Gjennom

denne studien er det ønskelig at barns holdninger, tanker og refleksjoner om fremtidig arbeids- og yrkesvalg skal bli satt i fokus. På bakgrunn av studiens eksplorerende problemstilling er valget om bruken av kvalitativ metode best egnet og mest hensiktsmessig.

3.2 Barn som endringsagenter/forskningsobjekt

Helt frem til 1970- og tidlig 1980-tallet var barns stemme tilsidesatt når det skulle produseres og etableres ny kunnskap. Barns perspektiver kom til syne gjennom at barns foreldre eller andre omsorgspersoner uttalte seg på deres vegne. I tillegg til dette ble barn gjerne observert som et ledd i psykologiske eksperimenter. (Tingstad 2015). Den tidligere mangelfulle oppfatningen av barn innenfor forskningen synes i senere tid å ha skiftet fokus. I dag finner vi et syn der barn i økende grad blir ansett som konkrete subjekter i forskningen, der barndommen blir betraktet som en sosial kategori og ikke lenger som et ubetydelig utviklingsstadium for barnet (Wilk & Wintersberger 1996). Hurrelmann & Bründel (2003) skriver at barndommen i seg selv ikke lenger blir ansett som et midlertidig stadium av menneskelig utvikling, men heller som en selvstendig og viktig livsfase.

Carabelli og Lyon (2016) finner at fremtidsrettede studier blant barn kan gi oss verdifull kunnskap om hvordan barn og ungdoms tanker om fremtiden henger sammen med de sosiale, politiske, økonomiske og kulturelle systemene i moderne tid, unge menneskers samfunnsposisjon, og deres kapasitet til å ta kontroll over eget liv. Fremtidsrettet forskning har i senere tid blitt en del av et voksende fokus innenfor samfunnsforskningen (Cuzzocrea & Mandich 2016). Jansen og Andenæs (2011) viser til såkalte «prospective narratives», som anses som personlige oppfatninger og konstruksjoner av fremtiden. Disse oppfatningene, eller narrativene, kan betraktes som barns verktøyskasser i deres kontinuerlige prosesser mot å bli selvstendige individ (Nielsen 2015). Wertsch (1998) skriver at denne nevnte verktøyskasse-metaforen i dette tilfellet handler om til tilegnelsen av kulturelle verktøy, inkludert de kulturelle ressursene og repertoarene barn sitter med. Disse ressursene og repertoarene kan også betraktes som en del Bourdieus habitusbegrep (Bourdieu 1993). Det nevnes også at individ aktivt finner inspirasjon fra disse verktøyskassene i fortellinger når de skaper mening med sine liv (Wertsch 1998; Gulbrandsen 2014).

I avsnittene over er nå viktigheten av barns stemme blitt belyst. Det er i den sammenheng viktig å poengtere at barn i større og større grad blir et populært forskningsobjekt. Ved hjelp av barnetegninger vil denne studien samtidig få en ny dimensjon. Det kan hevdes at tegning foregår på barns premisser, og gjennom studiens motivasjon etter å få tak i unge barns tanker og oppfatninger, er det ingen tilfeldighet at denne studien har tatt i bruk barnetegninger som metode for å sørge for at datainnsamlingen er tilpasset barnas nivå.

3.3 Elevtekst: tegning og tekst

Å ta i bruk tegning som metode er gjerne egnet når formålet er å kartlegge kunnskap eller idéer blant barn, eller ved utforskning av på forhånd lite utforskede områder. Det regnes også som et godt metodevalg når utvalget for studien kan ha begrensede skriveferdigheter, noe som kan sies å gjelde for mange unge elever i skolen (Haug

2011). Haug skriver også at fordelene ved bruken av barnetegninger som metode er blant annet at tegningen gir et ikke-verbalt uttrykk, samt at uttrykksevnen anses å være større – både gjennom farger, ulike posisjoner og størrelser på selve tegningen. Det faktum at tegningen gir et ikke-verbalt uttrykk kan også være med på å gi de barna som har vanskeligheter med å uttrykke seg skriftlig muligheten til å fortelle sin historie gjennom illustrasjoner fremfor tekst.

Bilder og tegninger er svært viktige for barn. Hopperstad (2005) skriver blant annet at det å tegne en tegning handler om å skape mening, samt at tegningen også sier noe om de erfaringer og habitus man innehar og opparbeider seg som et livlig og levende individ. Videre poengteres det også at barnetegningen i flere tilfeller kan betraktes som en måte å kommunisere på fra barnets side, da tegningen kan gi uttrykk for barnets verden og det barnet viser interesse for og er opptatt av (Hopperstad 2005). Også Aronsson (1997) vektlegger viktigheten av å se nærmere på barns tegninger, da man gjennom å studere disse kan få innblikk i deres livsverden.

Viktor Lowenfeld var en viktig skikkelse når det kom til å poengtere at tegningen regnes som et språk for barnet. Han forklarer også at det å tegne er en prosess for barnet, og at barnet gjennom denne utfordringen samler sin kunnskap og innsikt til en helhetlig enhet (Lowenfeld & Brittain 1976). Denne nevnte prosessen, der barnet plukker ut og setter sammen sin kunnskap og erfaring til en helhet, gir også mottakeren noe større enn kun en tegning, fastlår Lowenfeld & Brittain (1976). Gjennom denne prosessen bidrar også barnet med å dele en konkret del av seg selv; hva barnet føler, barnets tankeprosess og hva barnet oppfatter. Med andre ord blir tegningen et symbol på hele barnet.

Barnetegningen er langt mer enn kun en kreativ kreasjon. Barnet tar også i bruk tegningen som et hjelpemiddel for å videreutvikle sin tilknytning til andre mennesker eller gjenstander, når barnet prøver å materialisere enkelte av sine heller diffuse tanker som de fatter interesse i. Disse tankene anses som viktige for barnet selv (Lowenfeld & Brittain 1976). Tegninger og illustrasjoner reflekterer dermed barnets oppfatning og følelser knyttet til omgivelsene rundt og virkeligheten i seg selv, noe som også kan gi voksne bedre innsikt og forståelse av barnets tanker og verden. Anning og Ring (2004) nevner at det er en selvfølge at barn tar i bruk tegninger som et hjelpemiddel for å forstå viktige elementer innenfor det personlige, samt ulike forhold til andre individ og steder.

Ved at barnet har muligheten til å forklare og sette ord på noe de sitter med på innsiden gjennom tegning, etablerer barnet et grunnlag for å være i stand til å oppfatte og forstå seg selv (Lowenfeld & Brittain 1976). Det forklares videre at barnets tegning gir en gjennomgående god indikasjon på det enkelte barns følelser, holdninger, oppfatninger, evner og sosiale utvikling. På lik linje hevder de at de endringene barn opplever gjennom oppveksten også kan vises i tegningene (Lowenfeld og Brittain 1976).

Haug (2011) skriver at en av vanskelighetene ved en eventuell bruk av tegning som metode er nettopp vanskelighetene med å tolke tegningene. Dette er en avgjørende årsak til at denne studiens metodevalg er en hybrid av både elevtekst og tegning. Oppgavene elevene skulle besvare var både skrive- og tegneoppgaver, noe som medførte stor variasjon med hensyn til omfang og detaljer. Enkelte elever behersker det å uttrykke seg skriftlig bedre enn andre elever. Dette gjenspeiles i datamaterialet. Der noen elever kun fyller ut to av totalt ti linjer på enkelte spørsmål, fyller andre elever samtlige linjer med tekst. Det samme kan sies å gjelde tegneoppgaven. Det er gjerne de samme elevene som skriver mindre på skriveoppgavene, som velger å tegne mer

utfyllende og detaljert. En slik variasjon blant en stor elevgruppe er naturlig, og vanskelig å unngå. Det er imidlertid gjennom dette viktigheten av å gi elevene muligheten til å uttrykke seg både gjennom skrive- og tegneoppgaver kommer til syne.

3.4 Datainnsamling

Samtlige elevtekster er samlet inn med utgangspunkt i tre konkrete spørsmål. Spørsmålene er nært tilknyttet studiens forskningsspørsmål, og omhandler barns tanker til fremtidig arbeidsliv og hvor de ønsker jobbe i voksen alder. Gjennom den første oppgaven ble det oppfordret til tegning. De to andre oppgavene var skriveoppgaver:

- Se for deg selv som voksen. Hva jobber du som?
- Skriv litt om det du tegnet på forrige side. Hva tegnet du? (Hvilke arbeidsoppgaver driver du med? Er jobben på bygda eller i byen?)
- Tror du at du kommer til å jobbe der du bor nå?

Se vedlegg 1 for videre oversikt.

Innsamlingen fant sted i totalt ti klasser på barnetrinnet, på fem forskjellige skoler. Disse fem skolene har ulik geografisk beliggenhet, noe som støtter oppunder studiens hovedperspektiv, der dens fokus er å se nærmere på unge elevers tanker om fremtidig arbeidsliv gjennom et kjønns- og by- og bygdeperspektiv. Elevene brukte omtrent en skoletime på å gjennomføre oppgaven, hvor jeg var selv til stede på samtlige skoler ved gjennomføringen. I forkant av innsamlingen ved de forskjellige skolene ble elevene gitt en kort og konsis beskrivelse av hva som skulle foregå den neste timen, samt hvordan jeg ønsket at elevene skulle besvare de ulike oppgavene. Her ble det lagt vekt på at elevene skulle svare så godt som de selv behersket, i tillegg til at de måtte begrunne sine ulike svar. Elevene ble gjort oppmerksom på at svarene deres på disse oppgavene ikke ville bli sett av deres lærere eller andre voksne, samt at det ikke var noe som var riktig eller feil svar på spørsmålene.

Før datainnsamlingen ble satt i gang, ble elevene oppfordret til å besvare spørsmålene utfyllende, i tillegg til å notere ned alle tanker de måtte ha rundt de spørsmålene som ble stilt på arket de fikk utdelt. Det ble også nevnt for elevene at de ikke måtte skrive noen form for navn i deres svar og tegninger, da en essensiell del av datainnsamlingen er dens anonymitet. Når de fikk sette i gang med oppgaven, vektla enkelte elever å bli raskest mulig ferdig, til tross for at det ble påpekt i forkant at dette ikke handlet om å gjøre det fortest mulig. Disse elevene hadde da besvart oppgavene med noen få ord, og ble dermed bedt om å utdype sine svar ytterligere. Etter gjennomført datainnsamling ble analysearbeidet satt i gang.

3.5 Utvalg

Det er totalt samlet inn 206 anonyme elevtekster som utgjør datamaterialet for studien. Anonymiteten i studien fjerner sannsynligheten for å knytte enkeltpersoner til svarene i datamaterialet. I tillegg vil anonymitet anses som et viktig hjelpemiddel for å skaffe vesentlig innsikt gjennom dataanalyse. Den eneste formen av personlige kjennetegn som kommer frem gjennom denne studien, er elevenes kjønn. Formålet med dette er å finne sammenhenger mellom de forskjellige kjønns besvarelser.

Valg av skoler og dermed elever ble gjort ut fra et geografisk standpunkt da dette er en av hovedaspektene for oppgaven. Fem ulike skoler i Midt-Norge ble kontaktet i forbindelse med innsamling av datamateriale til studien, der samtlige skoler viste interesse for opplegget. Det ble innhentet elevtekster i to klasser på fem forskjellige skoler med ulik geografisk beliggenhet. Skolene var attraktive i den forstand at ulikheten i deres beliggenhet var avgjørende for studiens by- og bygdeperspektiv. Valget av disse skolene ble tatt for å se i hvor stor grad det foreligger forskjeller i elevenes beskrivelser av fremtidig arbeidsliv med hensyn til deres rurale eller urbane bosted, i tillegg til forskjeller i beskrivelser av en fremtidig jobbhverdag på tvers av kjønn.

En samtykkeerklæring ble sendt ut på forhånd til elevenes foresatte, der de foresatte kunne trekke sitt barns deltakelse dersom dette var ønskelig. Denne erklæringen besto av en detaljert beskrivelse av masterprosjektet, i tillegg til informasjon om gjennomføringen av datainnsamlingen. Ingen foresatte benyttet seg av denne muligheten. Samtlige elever i de ti nevnte klassene deltok derfor i innsamlingen. Da datainnsamlingen ikke behandlet andre personidentifiserende opplysninger enn individets kjønn, var det ikke nødvendig å melde inn prosjektet til NSD. Antallet elever som deltok ved de forskjellige skolene varierte: 114 av totalt 206 elevtekster ble samlet inn ved en byskole, 56 ble samlet inn på bynære bygder, mens resterende 36 ble innhentet på bygda.

Utvalget består som nevnt av 206 elever. Totalt 107 gutter og 99 jenter har deltatt i innsamlingen og levert tekster. Her ser man en nokså jevn fordeling av de ulike kjønn, noe som vil bidra til muligheten for å sammenligne, samt se nærmere på eventuelle forskjeller mellom kjønnene. Teori forankret i en rural- og urbandimensjon og annen relevant teori er presentert i forkant av analysene av elevtekstene, da dette er med på å påvirke eventuelle hypoteser om elevenes svar. Innsamling av datamateriale ble gjennomført i januar og april 2022 på fire steder. Alle skolene ligger i Midt-Norge. Tre av skolene ligger ved to forskjellige bynære bygder, mens de resterende to har beliggenhet i en liten bygd og en av landets største byer.

De nevnte bynære bygdene har sett en noe ulik utvikling de siste tiårene. Den ene bynære bygden ligger i en kommune på Nordvestlandet. Industri er av stor betydning for dette stedet, og sysselsetter store deler av befolkningen. Stedet ligger samtidig kun et par timers reise unna flere norske byer. Kommunen har imidlertid opplevd en befolkningsnedgang på 15% de siste 40 årene, og tall fra SSB viser at denne nedgangen forventes å fortsette.

Den andre bynære bygden ligger nært en av landets største byer, og har opplevd stor befolkningsvekst de siste fem årene, mye på grunn av en økende grad av sentralisering. Det forventes at befolkningstallene vil fortsette å øke. I denne kommunen pendler mesteparten av innbyggerne til nabokommuner.

Bygdeskolen ligger i en liten grend. Grenda er en del av en kommune der omtrent halvparten av befolkningen bor på landbrukseiendom. En liten andel av innbyggerne pendler ut av kommunen for jobb. Folketallet forventes å holde seg stabilt de neste tiårene.

Storbyen som deler av innsamlingen ble gjennomført i, er en stor universitetsby og en av landets største byer. Rundt 30% av den totale arbeidsstyrken i byen er innpendlere. Befolkningstallet forventes å se en solid økning de neste tiårene.

3.6 Pålitelighet, troverdighet og overførbarhet

Når det kommer til kvalitetsindikatorer i forskning, er disse noe ulike innenfor henholdsvis kvantitativ og kvalitativ forskning. Der man i kvantitative forskningsmetoder tar i bruk reliabilitet og ulike typer validitetsbegrep som kvalitetskriterier (Johannessen et al., 2016), mener Lincoln og Guba (1985; 1989) at man ved bruk av kvalitative metoder må vurdere disse på annet grunnlag sammenlignet med kvantitative undersøkelser. De benytter seg således av begrepene *pålitelighet*, *troverdighet* og *overførbarhet* som kvalitetsmål i kvalitative forskningsmetoder (Lincoln & Guba 1985; 1989, Johannessen et al 2016).

Reliabilitet regnes som et viktig prinsipp i kvantitative undersøkelser, der det knyttes til undersøkelsens datamateriale: hvilke data tas i bruk, hvordan ble de samlet inn og hvordan bearbeides dataene. I kvalitative forskningsmetoder er det lite hensiktsmessig å vektlegge den type reliabilitet. Først og fremst blir ikke strukturerte innsamlingsteknikker tatt i bruk i forbindelse med innsamling av data. Videre er observasjoner i innsamlingssituasjoner av stor betydning. Av den grunn vil det være utenkelig at en annen forsker klarer å reprodusere og kopiere en annen forskers kvalitative forskning. I tillegg benytter man som kvalitativ forsker seg selv som et verktøy; ingen andre besitter nøyaktig den samme kunnskap og erfaring som forskeren selv, og dermed vil heller ingen andre kunne tolke data på samme måte (Johannessen et al 2016). Derfor brukes «pålitelighet», som nettopp omhandler kvaliteten på dataene og fremgangsmåten bak en kvalitativ datainnsamling (Leseth & Tellmann 2018). Ryen (2002) skriver videre at den kvalitative forskeren kan bidra til å forsterke studiens *pålitelighet* gjennom å gi leseren en bred og detaljert beskrivelse av studiens kontekst, i tillegg til en redelig og systematisk fremstilling av forskningsarbeidets fremgangsmåte. Forskeren kan også styrke studiens *pålitelighet* gjennom å vektlegge nyttige betingelser for evaluering (Johannessen et al 2016).

En mye brukt forklaring på validitet i kvantitative forskningsmetoder er hvorvidt forskeren måler det han eller hun tror de måler. Dette handler om hvorvidt det foreligger det en sammenheng mellom det studien undersøker, og det datamaterialet som er innsamlet. Sett i lys av denne definisjonen er ikke kvalitative forskningsmetoder valide, av den grunn at de ikke kan måles. Pervin (1985) skriver imidlertid at validitet kan handle om hvorvidt en forskers metode tar for seg det den har til formål å utforske. Med andre ord kan validitet i kvalitative forskningsmetoder handler om hvorvidt forskerens tilnærminger og funn på en hensiktsmessig og korrekt måte gjenspeiler studiens formål og realiteten. Til dette brukes begrepene *troverdighet* og *overførbarhet*.

Lincoln & Guba (1985) refererer til to konkrete teknikker som forsterker muligheten for at forskningen innhenter troverdige resultater: vedvarende observasjon og triangulering. *Vedvarende observasjon* handler om å sette av tilstrekkelig med tid for å sikre at man bli godt nok kjent med omgivelsene og felten, slik at man som forsker er i stand til å skille mellom verdifull og mindre verdifull informasjon, i tillegg til å oppbygge tillit. Med andre ord er det svært utfordrende å få innsikt i et fenomen som forskes på dersom forskeren ikke har kjennskap til konteksten. *Metodetriangulering* kan på den ene siden dreie seg

om at forskeren underveis i innsamlingsprosess og feltarbeid tar i bruk ulike metoder, eksempelvis intervju og elevtekster. På den andre siden, som er mer gjeldende for denne studien, kan det også handle om at forskeren tar utgangspunkt i flere settinger (Johannessen et al 2016), som for eksempel flere ulike skoleklasser dersom det er ønskelig å vise til forskjeller mellom elever. Forskningens *troverdighet* kan også styrkes ytterligere ved å tilbakeføre det endelige datamaterialet til informantene for å få en bekreftelse på resultatene, eller ved å la eventuelle andre kvalifiserte personer analysere nøyaktig det samme datamaterialet for å kartlegge om de sitter igjen med den samme fortolkningen av materialet (Johannessen et al 2016).

Johannessen et al. (2016) stiller videre spørsmål rundt hvorvidt resultater fra et forskningsprosjekt også kan anvendes i forbindelse med andre like fenomener. En studie eller forskning kan ikke kun forankres i selve innsamlingen av opplysninger. Disse opplysningene må også organiseres og senere analyseres. Som vist til tidligere i dette kapitlet, medfører analyse å finne kodede formuleringer og opplysning ut av det endelige datamaterialet de er en del av. Videre etablerer man da ny kunnskap om et bestemt fenomen fra en forskers standpunkt. Dette handler om en simplifisert, men vanlig oppfatning av realiteten slik den er. De teoriene, begrepene og tolkningene man som forsker finner og foretar seg i løpet av forskningsprosessen, er med på å kaste lys over det fenomenet man setter søkelys på. Det generelle formålet med forskning er å være i stand til å trekke konklusjoner rundt de opplysningene forskeren sitter med etter innsamling. I forbindelse med kvantitative undersøkelser er det gjerne mulig å foreta en statistisk generalisering av ulike funn ut fra et utvalg i en befolkning. Når det kommer til kvalitative undersøkelser fokuserer man heller på å *overføre* kunnskapen fremfor å generalisere, på grunn av at generaliseringsbegrepet har en sterk tilknytning til den nevnte statistiske generaliseringen og dermed kvantitativ forskning (Thagaard 2009). En undersøkelse eller studies overførbarhet går ut på om en er i stand til å danne og forme beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer som kan sies å være verdifulle på andre områder enn kun det som studeres der og da (Johannessen et al. 2016).

De endelige funnene i denne studien vil likevel ikke kunne regnes som gyldige for andre skoler i resten av landet, men på bakgrunn av resultatenes overførbarhet vil det være mulig å bruke studiens resultater i forbindelse med søken etter svar innenfor andre områder.

3.7 Innholdsanalyse

En innholdsanalyse betraktes som en velegnet metode for å kunne presentere en systematisk oversikt over meningsinnholdet i en tekst (eller tegning). Det som i all hovedsak skiller en innholdsanalyse fra andre typer tekstanalyser som eksempelvis diskursanalyse og retorisk analyse, er det faktum at innholdsanalysen ikke setter sitt søkelys på tekstens struktur eller språk. Fokuset ligger heller på selve innholdet i tekstene (Bakken & Andersson-Bakken 2021).

I dag regnes innholdsanalysen som en av de viktigste forskningsmetodene innenfor samfunnsvitenskapen (Krippendorff 2018). Denne typen analyse anerkjenner at grunnpilarene i samfunnet er basert på ord, tekst og andre former for kommunikasjon. På bakgrunn av dette blir det utfordrende å forstå og se nærmere på sosiale fenomen dersom det ikke foreligger en overordnet forståelse over hvordan språk opererer i den sosiale verden (Krippendorff 2018). Denne analysemetoden kan tas i bruk både

kvalitativt og kvantitativt for å se nærmere på ulike meninger som foreligger i tekstdata (Fauskanger & Mosvold, 2014, s. 127). Til tross for at Krippendorff (2018) avviser at det foreligger et konkret skille mellom en kvantitativ og en kvalitativ innholdsanalyse som illustrert over, er det tydelig på bakgrunn av problemstilling og metodevalg at denne studiens fortolkende innholdsanalyse er å regne som kvalitativ.

En kvalitativ innholdsanalyse anses både som en kompatibel tilnærming til analyse av tekstdata, og en oversiktlig måte å klassifisere og identifisere ulike tema eller mønstre i data (Hsieh & Shannon 2005). Lune & Berg (2017) betegner innholdsanalysen som et steg i prosessen for å komme nærmere respondentens perspektiv og meninger, nettopp gjennom ord og setninger i et datamateriale. Videre skriver Hsieh & Shannon (2005) at en kvalitativ innholdsanalyse anses som et overordnet kjennetegn på samtlige former for analyser forskeren foretar seg en tolkning av innholdet i teksten, uavhengig av om forskeren driver frekvenstilling av innholdselementene i teksten eller ikke.

3.8 Koding

Det finnes flere forskjellige kodingstrategier innenfor kvalitativ forskningsmetode. Tjora (2017) setter søkelys på en stegvis-deduktiv induktiv (SDI) metode i sin kartlegging av analyse av kvalitative data. Denne strategien legger vekt på å ha tro på empirien som foreligger, ta steg for steg, unngå tidlige konklusjoner, samt sørge for god systematikk fortløpende. Generering av empiriske data og bearbeiding av disse dataene regnes som de to første skrittene i denne modellen.

Koding regnes som et av de første stegene i en analyse. I den nevnte SDI-modellen opereres det med ett nivå koder, og legger vekt på en ren induktiv strategi. Formålet med kodingen er i det tilfellet tredelt: (1) å trekke ut hovedessensen i det empiriske materialet, (2) å redusere dataenes volum, og (3) å sørge for generering av idéer på bakgrunn av detaljer i empirien. Et kjennetegn ved denne SDI-modellen er at kodene man danner seg skal ligge tett opp mot empirien, samt ta i bruk ord og begrep som allerede finnes i datamaterialet (Tjora 2017).

I likhet med Anker (2020) skriver Tjora (2017, s. 198) at prosessen i form av koding begynner ved å starte med første analysedokument og opprette koder ut fra dette dokumentet, gjerne i form av ord, bestemte utsagn eller setninger. Deretter fortsetter prosessen over til neste dokument, med de nå nyopprettede kodene fra forrige dokument. Her lages det nye koder om dette behøves. På denne måten arbeider man seg gjennom hele datamaterialet og utarbeider en oversikt av koder, der samtlige koder er utviklet induktivt med utgangspunkt i analysedata (Tjora 2017).

3.9 Kategorisering (kodegruppering)

Når man har definert kodene, vil det neste trinnet i en innholdsanalyse være å gruppere eller kategorisere disse kodene etter tema for å starte med struktureringen av selve analysen (Tjora 2017). Gerbic og Stacey (2005) skriver at det finnes tre ulike innganger til en slik kategoriutvikling. Tar man den *deduktive* inngangen, oppretter man som forsker ulike kategorier med vekt på allerede gjeldende teori og empiri innenfor det fenomenet man forsker på i den kvalitative innholdsanalysen (Graneheim et al., 2017). Bakken og Andersson-Bakken (2021) viser til flere fordeler ved en *deduktiv* innfallsvinkel

til utvikling av kategorier. Når man tar i bruk kategorier som allerede er godt forankret i det feltet man forsker innenfor, behøves ikke et like stort arbeid når det kommer til å definere og avgrense disse kategoriene, og det er på samme tid forventet at kategoriene vil kunne virke godt som redskaper til den analytiske prosessen. Videre blir det også dermed enklere å sidestille egne forskningsresultater med tidligere forskning. Likevel er det viktig å nevne at det vil kunne oppstå flere forskningstilfeller der det blir svært utfordrende å benytte seg av denne *deduktive* fremgangsmåten, grunnet minimalt med tidligere forskning innenfor forskningsområdet og eksisterende kategorier å bygge videre på (Bakken & Andersson-Bakken 2021, s. 313).

En annen innfallsvinkel for utvikling av kategorier blir ofte kalt *induktiv*, og innebærer at man befester og danner kategorier med grunnlag i selve datamaterialet man skal analysere (Elo & Kyngäs 2008). Hsieh og Shannon (2005) vektlegger at man gjennom bruken av denne fremgangsmåten leser gjennom tekstene gjentatte ganger, gjennom søker datamaterialet etter temaer som går igjen, grupperer analyseenheter og skaper kategorier som kjennetegner de ulike gruppene. En viktig fordel med en induktiv inngang til innholdsanalysen er at den gjør det mulig å befeste kategorier for innholdsanalyse som det eksisterer lite kunnskap om fra før. Denne inngangen medfører også, i motsetning til en *deduktiv* fremgangsmåte, at forskeren kan komme nærmere selve materialet og registrere flere nyanser i datamaterialet enn om man tar i bruk allerede eksisterende kategorier fra tidligere forskning (Bakken & Andersson-Bakken 2021). En ulempe ved denne *deduktive* innfallsvinkelen er at den er betraktelig mer arbeidskrevende enn den *induktive*. Et *induktivt* arbeid med en innholdsanalyse medfører at man først og fremst må lese gjennom hele datamaterialet for å etablere kategoriene, for så å gjenta lesingen nok en gang for å kategorisere disse kategoriene. Bakken og Andersson-Bakken (2021) nevner at en annen ulempe er at kategoriene man lager kan ende opp med å bli for tett tilknyttet det som faktisk står i datamaterialet, slik at det kan bli komplisert å sammenligne forskningsresultatene med tidligere forskning, samt ta i bruk kategoriene i ny forskning.

Hsieh og Shannon (2005) omtaler den tredje og siste tilnærmingen til utviklingen av analytiske kategorier som en *rettet tilnærming*. Denne tilnærmingen regnes som en kryssning mellom den *deduktive* og *induktive* tilnærmingen, der forskeren først anvender eksisterende teori og empiri for å etablere enkelte foreløpige kategorier. Videre prøver en å kategorisere datamaterialet ved hjelp av disse midlertidige kategoriene og gjør samtidig korrigeringer i kategoriene underveis i prosessen. Til sist benytter man seg av de ferdigstilte kategoriene for å analysere datamaterialet på ny (Bakken & Andersson-Bakken 2021). Det er opplagt at også denne tilnærmingen har både fordeler og ulemper. I denne *rettede tilnærmingen* får man mer hjelp i den innledende grupperingen av datamaterialet og i den første fasen i etableringen av kategorier. Gjennom en *rettet tilnærming* er det også mulig å bearbeide og forbedre allerede gjeldende kategoriseringer, slik at studien man foretar seg ikke bare står igjen som et bidrag når det kommer til empiri innenfor fagfeltet, men samtidig et teoretisk bidrag som kan benyttes i eventuelle senere studier (Bakken & Andersson-Bakken 2021).

Til tross for dette er det likevel vanskelig å sammenligne analyseresultatene gjennomført med utviklede kategorier gjennom en *rettet tilnærming* med tidligere forskning, da kategoriene ikke vil være like. Uavhengig av hvordan man velger å utvikle kategoriene, er det essensielt at de kategoriene man ender opp til slutt med er tydelig definert. Man vil oppleve vanskeligheter med å kategorisere enkelte deler av datamaterialet, men

desto viktigere er det da å utbedre retningslinjer for hvordan man skal gå frem i sånne tilfeller, slik at kodingen og kategoriseringen foregår på en kompatibel måte. Optimalt sett skal hvilken som helst annet forsker kunne foreta en koding av det samme datamaterialet og ende opp med samme resultat (Bakken & Andersson-Bakken 2021).

I denne studiens tilfelle er det først blitt gjennomført en åpen kodingsprosess. Deretter ble det gjennom disse kodene satt fokus på teorien, for å finne likheter mellom de nyutviklede kodene og foreliggende teori. Til slutt ble teorien tatt i bruk for å etablere konkrete kategorier som gjenspeilet hovedfunnene i studien. Dette har derfor vært en induktiv til deduktiv prosess, der fokuset først var å samle kunnskap om studiens tema gjennom å utgangspunkt i empiri, for så å finne relevant teori til empirien. Når det tydelige teoretiske grunnlaget var lagt, var det naturlig å søke ytterligere etter kunnskap ved hjelp av teorien.

3.10 Etiske refleksjoner

I forkant av datainnsamlingen ble det sendt ut et informasjonsskriv om masterstudien til elevenes foresatte. Dette ble sendt ut noen dager i forveien. Informasjonsskrivet besto av en konkret beskrivelse av masteroppgavens tema, i tillegg til informasjon om at opplegget er frivillig. Dersom de foresatte ikke ønsket at deres barn skulle delta, ble de bedt om å melde fra til kontaktlærer. I den forbindelse ble det tydelig opplyst at valg om deltakelse ikke ville påvirke elevens forhold til skolen eller læreren på noen som helst måte. Det ble også informert om at foresatte kunne kontakte meg dersom de ønsket ytterligere informasjon rundt spørsmålene som elevene stilles og studiens tema ved forespørsel. Med andre ord ble det tatt i bruk passivt samtykke i forbindelse med gjennomføringen: det ble delt tilstrekkelig informasjon om opplegget og gjennomføringen, og foresatte hadde en rimelig mulighet til å reservere sitt barn fra å delta. Gjennom dette gir de foresatte sitt samtykke ved å avstå fra å nekte sitt barn deltakelse i opplegget. Dette ble benyttet da masterstudien har liten risiko for enkeltelevener grunnet studiens anonymitet, samt at det er svært utfordrende å skulle hente inn aktivt samtykke fra alle foresatte. Det ble tidlig bestemt at gjennomføringen skulle foregå skriftlig med blyant og papir. Dette sikrer videre studiens anonymisering, da man ved gjennomføring med bruk av for eksempel data eller nettbrett møter utfordringer i form av sporing av IP-adresser. Forskningsstudien tar ikke for seg andre personidentifiserende opplysninger enn individenes kjønn, og trengte dermed heller ikke å meldes inn til NSD.

Det er i denne sammenheng også viktig å påpeke at informasjonen i informasjonsskrivet og informasjonen som ble gitt elevene i forkant av gjennomføringen var noe ulik. Informasjonen om prosjektet og gjennomføringen ovenfor elevene ble gitt på en slik måte som var tilpasset deres nivå og språklige ferdigheter. Dette ble gjort for å sikre at samtlige elever var innforstått med hva de skulle ta del i.

4. Analyse

For å gjøre analyseprosessen oversiktlig, ble det laget en rekke koder og kategorier. Med en slik mengde elevtekster, var fokuset først og fremst rettet mot å systematisere innholdet på en måte som forenklet innholdet i de over 200 tekstene. I begynnelsen av prosessen var det blitt laget et uendelig antall koder. På bakgrunn av disse kodene ble mange av kodene slått sammen til kategorier. En kategori kan eksempelvis være

«negative til yrkesliv på bygda», der kodene var sitater som viste til disse holdningene. Et annet eksempel er sitat der elevene skriver at de ønsker å jobbe i et yrke som krever flere års universitetsutdanning. Kategorien for disse kodene ble dermed «høyere utdanning». I tillegg ble det etablert en tabell i Excel som henholdsvis viste gutter og jenters fremtidige yrkesvalg, samt hvilket sted de mange elevene kommer fra. Denne tabellen sorterte det store datamaterialet på en svært oversiktlig måte, hvor det samtidig var enkelt å gå inn i tabellen på et senere tidspunkt og trekke ut ønskede opplysninger. Dette var et verktøy som ble benyttet for å verifisere det som senere ble sentrale funn i studien. Kodene og kategoriene skulle vise seg å bli førende og svært viktige for den videre analyse- og tolkningsprosessen. I denne kapittelet vil det presenteres en rekke sitat og tegninger fra elever for å bidra til å styrke argumentenes troverdighet og gyldighet, gjennom at leseren får et bredt innblikk. I det følgende kapittelet vil det bli gjort en deskriptiv analyse av selve datamaterialet, før det i kapittel 5 vil bli drøftet opp mot teori.

4.1 Langsiktighet eller kortsiktighet?

En viktig skillelinje funnet i det foreliggende datamaterialet, er lengden på utdanning som kreves for de yrkene barna ser for seg å jobbe innenfor i fremtiden. Her foreligger det store forskjeller når det gjelder gutter og jenters preferanser. En overordnet oversikt over datamaterialet viser at jenter jevnt over ser for seg yrker som krever høyere utdanning i langt større grad enn gutter. Dette kan anses som et moderne narrativ som er med på å belyse forskjellene i forbindelse med utdanning og jobb på tvers av kjønn. I tillegg henger det tett sammen med utviklingen i det norske samfunnet der jentene drar fra guttene i skoleprestasjoner og bidrar til et økende kjønns-gap når det kommer til høyere utdanning: flest jenter har høyere utdanning og er i flertall i nærmest alle aldersgrupper, flest jenter velger studieforberedende program på videregående og flertallet av studenter ved universitetene er jenter.

Blant annet vises det at veterinæryrket er populært blant jenter både på landsbygda og i by. Ellers synes også lærer- og politiyrket å være svært populære i det store bildet blant jentene i utvalget. Sett bort fra de som er bosatt på bygda, er det et overveiende flertall av jentene i denne studien som ser for seg et fremtidig yrke som krever lengre og høyere utdanning. Under vises noen av tegningene blant jenter i denne studien som ser for seg yrker med lengre utdanning.

Figur 1: Enkelte yrkesvalg blant jenter: dyrlege, lærer, lege og politi

Datamaterialet viser også klare tendenser til at mange gutter som deltar i denne studien tiltrekkes av mer moderne yrker, gjerne innenfor sosiale medier, som er kommet på dagsordenen for alvor de siste ti årene. Disse yrkene betraktes også som yrker som krever kort, eller i flere tilfeller ingen, utdanning.

Videre ser man en tendens til at det blant gutter settes søkelys på yrker innenfor sport (i all hovedsak fotballspiller), i tillegg til youtuber/gamer. Guttene som oppgir at de ønsker å jobbe som youtuber, legger stor vekt på det faktum at dette er veldig gøy, i tillegg til at de kan spille spill og stå opp akkurat når de vil. Det nevnes også blant flere at de slipper å reise noe sted for å komme på jobb:

«Jeg skal bli youtuber når jeg blir voksen fordi da kan jeg spille hele dagen og våkne akkurat når jeg vil. Jeg liker også at jeg slipper å dra på jobb fordi jobben er jo på rommet mitt da. Å være youtuber er kjempegøy».

Figur 2: To gutters ønsker om å bli youtuber/gamer

Når det kommer til yrker innenfor idretten, er også dette som nevnt utbredt blant guttene. Håpet og ønsket om å bli profesjonell fotballspiller er for mange stort, og også dette fremtidige yrkesvalget begrunnes gjerne med det faktum at det er gøy: «Jeg har lyst å bli fotballspiller fordi det er så gøy. Da kan jeg jobbe med det jeg synes er gøy og bare spille fotball hele tiden og bli fotballproff. Da slipper jeg å ha en kjedelig jobb». En annen gutt oppsummerer også yrkesvalget på lik måte:

«(...) det er jo det som hadde vært sykt kult da. Bare spille fotball og ikke ha noen annen jobb. Jeg har uansett ikke lyst å gå på skole så da kan jeg vel bare spille fotball da. FOOTBALL \$\$\$».

Et høyst interessant funn i denne sammenheng er at andelen gutter som oppgir disse typer yrker er betraktelig høyere enn andelen jenter. Det er imidlertid viktig å påpeke at det i all hovedsak er guttene i byen og i de bynære bygdene som ser til disse mer uortodokse yrkene.

På bakgrunn av datamaterialet, ser jentene ut til å være mer reflekterte rundt sin fremtidige yrkeshverdag. De har klare formeninger om nøyaktig hvilket yrke de ønsker seg til, og kan sies å være mer langsiktige og fornuftige i sine valg enn guttene. Overordnet sett ser guttene ut til å tenke mer kortsiktig i sine valg, der de vektlegger yrker som er uforutsigbare på flere plan.

4.2 Verdier og forventninger

4.2.1 Tradisjonelle yrkesvalg blant jenter

Som tidligere nevnt oppgir mesteparten av jentene i denne studien et ønske om yrker som for eksempel veterinær, lærer og politi; samtlige yrker krever lengre utdanning. Samtidig observeres det i datamaterialet tegn på de mer tradisjonelle «kvinneyrkene», gjerne innenfor omsorg og service. Frisør, butikkmedarbeider og baker er blant annet yrker som flere jenter ønsker seg til. Læreryrket kan også nevnes i denne sammenheng til tross for at det i dag krever en femårig utdanning, da yrket tradisjonelt sett har vært og er kvinnedominert. Historisk sett er dette yrker som er svært kvinnedominerte, og det

kan tyde på at denne utviklingen kommer til å fortsette til tross for at stadig flere jenter retter sitt fokus mot universitetene og akademika.

De tradisjonelle yrkesvalgene blant jenter beskrives på flere ulike måter. En av jentene som oppgir baker som fremtidig yrke, forklarer valget slik:

«Jeg har lyst å bli baker når jeg blir stor fordi familien min eier et bakeri. Da kan jeg bake brød og gode kaker. Det er så mange gode ting på bakeriet vårt og jeg har lyst til å bake jeg også når jeg blir voksen».

Jenta tegnet også en svært detaljert tegning som beskriver hva hun kommer til å jobbe som:

Figur 3: Jente som ønsker å bli konditor/baker

Ei jente som har klare tanker om fremtidig arbeidssituasjon som frisør skriver:

«Jeg har veldig lyst å starte egen frisørsalong og være frisør for alle! Jeg er veldig glad i å style og ordne både hår og øredobber for eksempel, og vil at alle skal være fornøyde når de har vært hos meg. Jeg håper at de som klipper seg hos meg sier fra til andre at det ble fint slik at jeg får mange kunder».

Denne jenta viser at hun er svært opptatt av at hennes fremtidige kunder skal være fornøyde, noe som kan hevdes å være et godt utgangspunkt i en slik bransje. Jenta tegner sin yrkeshverdag på denne måten:

Figur 4: Jente med ønske om å bli frisør

Noen av de samme tankene vises hos en annen jente som ønsker å bli lærer i fremtiden:

«Jeg skal bli lærer fordi jeg har veldig lyst til å være den som står foran i klasserommet og lærer bort til elevene. Da kan jeg lage mange artige og bra skoletimer, og siden jeg skal være den som bestemmer så skal jeg gjøre det slik at elevene synes det er bra og morsomt. Jeg skal også passe på at alle har det bra på skolen».

I dette tilfellet er det tydelig at vedkommende har en klar formening rundt det å tre inn i lærerrollen, med vekt på omsorg for sine elever og varierte undervisningsopplegg. Også som del av servicebransjen som butikkmedarbeider får en jente inn omsorgsperspektivet i sin tekst: «(...) å jobbe i butikk har jeg veldig lyst til fordi jeg kan være hyggelig til de som handler når man sitter i kassa og jeg skal sette ut varer slik at det er nok ting til de som handler på butikken». Hos samtlige av disse jentene kommer det tydelig frem at omsorg utgjør et viktig premiss i utøvelsen av disse yrkene. De nevnte yrkene har fortsatt den dag i dag en klar overvekt av kvinner, og ut fra datamaterialet tyder det på at disse yrkene og næringene fortsatt vil være kvinnedominerte i god tid fremover, til tross for at de fleste jenter i denne studien synes å være mer moderne i sine fremtidige yrkesvalg.

4.2.2 Ulikt kjønna fokus

Dette kjønna fokuset kom også til syne i sammenheng med andre yrkesområder enn sportsyrkene. Eksempelvis viser beskrivelsene av politiyrket at jentenes fokus er svært ulikt guttenes. Jentene fokuserer i stor grad på det å hjelpe andre i sine svar: «Når jeg blir voksen skal jeg bli politi fordi jeg har lyst å gjøre en jobb der jeg kan hjelpe og beskytte folk rundt meg fra slemme mennesker». Her ser vi nok et eksempel på at omsorgsfokuset ikke bare er synlig i de typiske omsorgsyrkene, men også i måten de

beskriver utførelsen av yrker som politi, og tidligere frisør og butikkmedarbeider i avsnitt 4.2.1. Noe av den samme vektleggingen av omsorg illustreres blant jenter som ønsker seg til veterinæryrket: «Jeg har lyst til å bli veterinær fordi jeg har så lyst å hjelpe de dyra som blir syke dyr slik at de kan ha det bra».

Når gutter ser til politiyrket som et fremtidig ønske synes fokuset å være noe annerledes: «(...) politi er en sykt kul jobb fordi da kan jeg kjøre rask bil og gå med kult våpen. Jeg skal også kjøre helikopter når jeg skal jakte på skurker». En annen gutt fra byen er tydelig på sine ønsker: «Jeg skal flytte til USA og jobbe i FBI. Jeg skal kjøre tanks og helikopter og skyte BAM! BAM! på folk. På jobben slår vi inn dører og går med store skjold». Det samme fokuset synes også i tankene til en gutt på bygda: «Jeg vil bli politi for at du kan kjøre fort med bil når det er tyver til stede. Når man når igjen tyvene kan man si henda i været med pistol». I disse nevnte tilfellene ser vi gode eksempler der gutter fra alle de ulike geografiske lokasjonene, både i by og på bygd, har noe av det samme fokus med hensyn til rollen som politi i fremtiden: politiyrket er fartsfylt i form av hastighet på biler, samt heftig og kult i form av det å bære våpen. Jevnt over viser datamaterialet betydelige ulikheter i hvordan jenter og gutter anser sitt fremtidige yrkesliv: gutter viser større engasjement for at arbeidshverdagen skal være kul, gøy og tøff, mens jentenes engasjement først og fremst ligger i en yrkeshverdag der de hjelper andre, sørger for at andre har det bra, eller bli den beste utgaven av seg selv.

Et kjønna fokus kom også til syne når gutter og jenter oppga yrker med tilknytning til sport. Gutter som ønsker seg til yrker innenfor idretten, er svært opptatte av gjenstandene man sitter igjen med som følge av at man har blitt profesjonell fotballspiller: de skal tjene masse penger, kjøpe seg dyre ting som hus med basseng, kjøpe seg mange luksusbiler, i tillegg til å spille for de aller beste klubbene. En elevtekst summerer særlig godt dette fokuset:

«Når jeg blir voksen skal jeg spille for mange fotballklubber og ha masse penger. Jeg skal spille for Arsenal, Barcelona, Bodø-Glimt og Real Sociedad. Jeg skal kjøpe meg flere store hus og ha basseng på alle husene.»

Figur 5: Gutt som ønsker å bli fotballproff

En annen gutt viser stor interesse for dyre biler i tillegg til det å bli fotballspiller:

«Jeg skal bli fotballspiller, og ikke bare fordi det er sykt gøy men jeg tjener også masse masse penger og da kan jeg kjøpe meg alle de kule bilene jeg har lyst på! Hvis jeg blir bedre og bedre fotballspiller, kan jeg kjøpe meg flere og flere dyre biler. Jeg har lyst på mange ferrarier og da må jeg spille fotball på toppen».

Når jenter derimot oppgir yrker innen idretten, skrives det gjerne om noe helt annet:

«Jeg har veldig lyst til å bli danser når jeg blir voksen. Jeg håper at jeg klarer å bli en så flink danser slik at jeg kan gjøre det andre jeg vil, og det er å bli danselærer. For å være danselærer må man være god nok slik at man kan lære bort. Jeg håper at jeg kan gjøre det fordi jeg liker å lære bort og det er morsomt når man kan hjelpe andre med å bli god».

Det vi ser her er at der jenter oppgir at de ønsker å øve og praktisere noe i ønsket om å bli en bedre utøver, er mye av fokuset hos guttene rettet mot å nå verdenstoppen og alt som medfølger dette. Mange jenter legger også til at de har et stort ønske om å bli bedre slik at de har muligheten til å senere lære bort sine ferdigheter og kunnskaper. Vi ser altså i større grad et ønske om å utvikle seg, forbedre sine ferdigheter, samt det å lære bort hos jentene. I motsetning er det store ønsket hos guttene å bli best mulig, tjene mest mulig penger og enkel tilgang på materielle goder.

4.3 Ruralitet og urbanitet

Der det i forrige del av analysen ble lagt vekt på kjønn, vil det nå settes søkelys på geografi, som i all hovedsak handler om de ulike forståelsene av det rurale, samt forskjellene mellom bygde- og bybarn.

4.3.1 Rural idyll og rural dull

Et annet hovedfokus i datamaterialet handler om det rurale og bygda som noe *idyllisk*. På den ene siden skildres bygda av flere som et sted der mye ligger til rette for en god fremtid for den enkelte – både når det kommer til arbeid og bosted. Det er da særlig elevene som i dag bor på bygda som uttrykker seg på denne måten. De skriver i sine tekster om ønsket om å arbeide på bygda i fremtiden: «Jeg vil ikke jobbe i by fordi der er det så mye trafikk. Jeg liker ikke mange biler og mye trafikk, så da vil jeg jobbe på bygda». Bygda som et mer fredelig sted med roligere omgivelser gjengis også i andre elevtekster: «Det bråker så mye i byen fra for eksempel biler, så jeg skal jobbe og bo på bygda». En annen skriver at «på bygda er det rolig og ikke bråk. Her kan jeg leve og jobbe i fred». Bråket fra den urbane by synes altså å være en av hovedårsakene til at bygdebarna ser for seg å forbli på bygda.

En annen elev beskriver bygda som «en plass der jeg føler meg trygg, og jeg kan gå på butikken fordi det er nært der jeg bor. Jeg vil jobbe på bygda og ikke i byen fordi jeg liker ikke byen». Dette er utsagn som går igjen hos mange av de barna som er positive til et fremtidig arbeidsliv ute i distriktene. Disse barna forstår bygda som et sted som er trygt. Følelsen av trygghet forsterkes også gjennom at bygda oppleves som et mer oversiktlig og forutsigbart sted. Noe av den samme forståelsen ses også i andre

elevtekster: «Jeg har ikke lyst å jobbe i by fordi det er så mye folk der. Jeg vil jobbe på bygda fordi der er det mindre folk, og da kjenner vi alle hverandre».

Videre vektlegges også naturaspektet blant bygdebarna som en viktig del av det rurale som idyll. Flere bruker skildringer av naturen rundt seg i forbindelse med beskrivelsene av hvorfor de ønsker et fremtidig yrkesliv på bygda: «Jeg skal jobbe på bygda fordi det er så fint her. Jeg liker å være ute og da er det jo bra at det er fint rundt meg». Andre vektlegger det naturlige aspektet som essensielt, også etter jobb: «Jeg tror at jeg kommer til å gå turer og gjøre andre ting ute når jeg blir gammel, og her er det jo skikkelig fine plasser. Jeg må jo gjøre noe etter jobb også, så da kan jeg for eksempel gå tur i fin natur». Frodigheten og estetikken ved naturen i distriktene nevnes også: «(...) så det er jo vanskelig å finne fin natur i byen. Det er jo ikke grønt der. Jeg har lyst å bo på et sted der man ser at det blir grønt og fint når det blir sommer. I byen ser jeg rett inn i bygninger, så jeg vil heller bo på bygda der det er fine dyr og fin natur». Den rurale idyll syntes å være et viktig aspekt i bygdebarnas tekster og tegninger.

En annen representasjon handler om bygda som et kjedelig og mangelfullt sted. Her vises det til at svært mange av barna tar i bruk beskrivende ord og setninger som kategoriserer bygda som rural dull. Flere barn skriver eksempelvis at de «(...) ønsker å jobbe i byen fordi det er mye bedre der og mye mer lys der, på bygda er det mye kjedeligere». Andre går inn på fritidsaktiviteter ved siden av fremtidig jobb når de skriver om sine planer for fremtiden: «Jeg har veldig lyst å jobbe i byen fordi det er mye mer å gjøre der. Jeg har jo lyst å gjøre noe etter jobb og når jeg har fri også, og på bygda er det jo bare en ting eller to å gjøre». Der enkelte barn oppgir et ønske om å bo i byen fordi bygda er mye kjedeligere, vinkler andre dette mot at det heller er mer å gjøre i byen. Her har vi med samme fenomen å gjøre, altså det rurale som dull, men med en noe ulik vinkling.

Flere elevtekster vitner om beskrivelser av et ønske om å forbli på bygda, men at dette ikke lar seg gjøre av ulike årsaker. En sentral elevtekst som er med på å sette ord på mulighetene angående det å skaffe seg arbeid på bygda, er skrevet av en gutt på bygda som har lyst til å bli politi i fremtiden. Han uttrykker følgende bekymringer i forbindelse med dette: «jobben min som politi må være i byen fordi det er jo ingen politistasjoner på plassen jeg bor på i dag». Noen av de samme poengene ses blant rurale jenter som ønsker seg til helsesektoren: «Jeg skal jobbe som ambulansarbeider i byen fordi der er det mange flere å hjelpe enn på bygda. Jeg vil jo gjøre jobben min og ikke bare spise kake». Det samme gjenspeiles i ønsket om å bli sykepleier: «Når jeg blir voksen skal jeg bli sykepleier. Jeg vil være sykepleier i byen fordi det er ingen sykehus på bygda, og det er jo kjedelig». I disse tilfellene kan det virke som at vedkommende ønsker å forbli på bygda, men ser seg nødt til å emigrere ut for å få tilgang på den jobben de ønsker seg.

Andre utsagn går konkret inn på mulighetene for å skaffe seg jobb på bygda: «jeg skal jobbe i byen fordi der er det mye enklere å få jobb». En annen som ønsker å bli politi i fremtiden skriver at «jobben min som politi skal være i byen fordi det er jo ingen politistasjoner på bygda jeg bor på i dag». Blant de som ønsker seg til yrker i helsesektoren argumenterer svært mange for arbeidslivet i bygda: «Jeg skal jobbe som ambulansarbeider i byen fordi der er det mange flere å hjelpe enn på bygda. Jeg vil jo gjøre jobben min og ikke bare spise kake». Det samme gjenspeiles i ønsket om å bli sykepleier: «Når jeg blir voksen skal jeg bli sykepleier. Jeg vil være sykepleier i byen fordi det er ingen sykehus på bygda, og det er jo kjedelig». Alle disse eksemplene viser

til holdninger som skildrer det rurale dull, med andre ord at bygda er kjedelig. Barna gjengir blant annet mangel på muligheter, arbeidsplasser og kulturaktiviteter som eksempler på hvorfor de ønsker seg til eller ønsker å forbli i byen.

4.3.2 Bondeyrket – et moderne og tradisjonelt perspektiv

Når det gjelder elevtekstene fra både bygda og de bynære bygdene, er det generelt et større søkelys på yrker med dyr. Blant jentene fra de bynære bygdene går veterinæryrket igjen i besvarelsene. Også her skildres en fremtidig yrkeshverdag med vekt på omsorg for dyra: «(...) som dyrlege hjelper jeg dyr hvis de har vondt. Jeg skal passe på dyr som kommer inn og gjøre slik at de har det bra. Jeg kan sette sprøyte om jeg må det». Et bemerkelsesverdig funn i denne sammenheng er at samtlige av disse distriktsjentene som ser til veterinæryrket, også skriver at de ønsker å utøve sitt yrke i byen. Veterinæryrket er enda et yrke som går under høyere utdanning, og på bakgrunn av dette må disse jentene altså emigrere ut.

På bygda er det tydelig blant begge kjønn at gårdsdrift står øverst på agendaen i fremtidens yrkesliv. Det som derimot er høyst interessant, er at også jentene ser til bondeyrket. Dette er å betrakte som et mer moderne perspektiv på bondeyrket, som i all tid har vært – og er, mannsdominert. En jente med klare ambisjoner skriver: «Jeg vil jobbe på en gård som har hester, kuer, høner, haner, sau, katt, hund, kanin og chinchillaer. Jeg skal bo der jeg bor nå fordi jeg skal ta over gården fra mamma og pappa, og da slipper jeg å kjøpe ny gård». En annen bygdejente er inne på mye av det samme i sin tekst: «Jeg vil bli bonde. Jeg skal jobbe med alle gårdsdyra og passe og ta vare på dem, og sørge for at det går bra med gården. Jeg har lovt mamma og pappa at jeg skal ta over gården så det skal jeg gjøre». Også her legger en merke til at jenter vektlegger omsorg i sine beskrivelser av yrkesutøvelsen som bonde, på lik linje i beskrivelser av andre yrker som oppgis av jenter. At bygdejentene i så stor skala ser for seg en fremtid som bonde er å betrakte som et bemerkelsesverdig funn, både av den grunn at bondeyrket som nevnt er svært mannsdominerte, men også siden disse jentene er de eneste i utvalget som er inne på tanken om en bondefremtid. De er også å regne som en del av fåtallet jenter som ser til yrker med kort utdanning. På bakgrunn av dette skiller dette seg fra helheten i datamaterialet.

Også gutter ute i distriktene ser for seg å jobbe innenfor yrker med dyr. Guttene bosatt i de bynære bygdene viser null interesse for disse typer yrker, mens på bygda sitter guttene med mange av de samme oppfatningene som jentene. Bondeyrket er utbredt også blant guttene på bygda, noe som synes å være et tradisjonelt perspektiv når det gjelder å arbeide som bonde. Guttene skriver i likhet med jentene om dyr, men vektlegger i større grad andre ting som for eksempel traktorkjøring i sine tekster. En bygdegutt beskriver sin fremtidige yrkeshverdag på følgende måte: «Jeg skal jo ta over gården da. Det kuleste med å ta over gården er jo å få kjøre stooooor stoooooor traktooor! Jeg tror jeg skal ha flere traktorer i flere størrelser egentlig. Også må jeg eller noen andre passe dyra da. Kanskje jeg skal gjøre det og». En annen gutt er også inne på noe av det samme i sin beskrivelse: «For at jeg skal kunne bli bonde når jeg blir stor må jeg være flink til å kjøre traktor. Det er egentlig det viktigste». Som avsnittene 4.2.2 og 4.2.3 også refererer til, er det her markante forskjeller med tanke på gutter og jenters fokus i beskrivelsen av deres fremtidige yrkesutøvelse. I denne sammenheng representerer bygdejentenes svar et mer moderne perspektiv på bondeyrket i den

forstand at jentene ser til dette yrket, mens bygdeguttenes ønsker om å bli bonde historisk sett har vært et tradisjonelt valg.

4.3.3 Bygda skyver ut – politi

Flere elevtekster vitner om beskrivelser av et ønske om å forbli på bygda, men at dette ikke lar seg gjøre av ulike årsaker. En tidligere nevnt elevtekst som er med på å sette ord på mulighetene angående det å skaffe seg arbeid på bygda, er skrevet av en gutt på bygda som har lyst til å bli politi i fremtiden. Han uttrykker følgende bekymringer i forbindelse med dette: «jobben min som politi må være i byen fordi det er jo ingen politistasjoner på plassen jeg bor på i dag». Noen av de samme poengene ses som også nevnt blant rurale jenter som ønsker seg til helsesektoren: «Jeg skal jobbe som ambulansarbeider i byen fordi der er det mange flere å hjelpe enn på bygda. Jeg vil jo gjøre jobben min og ikke bare spise kake». Det samme gjenspeiles i ønsket om å bli sykepleier: «Når jeg blir voksen skal jeg bli sykepleier. Jeg vil være sykepleier i byen fordi det er ingen sykehus på bygda, og det er jo kjedelig». I disse tilfellene kan det virke som at vedkommende ønsker å forbli på bygda, men ser seg nødt til å emigrere ut for å få tilgang på den jobben de ønsker seg.

4.3.4 Bybarn har store drømmer

Barna som i dag bor i og kommer fra urbane strøk uttrykker stor interesse for å forbli i byen de allerede bor i, eller flytte til andre storbyer. Blant disse foreligger det svært liten eller ingen interesse for en eventuell forflytning til bygda i fremtiden. I tillegg viser datamaterialet at barn i urbane strøk har betraktelig større drømmer når det kommer til fremtidige yrkesvalg og bosted sammenlignet med barn på bygda. Elevtekstene fra byen viser klart at bybarna drømmer stort, og betraktelig større enn barna på bygdene. Blant annet skrives det om fremtidige yrkesliv i utlandet, med fokus på proffliv innenfor idretten, eller andre yrker som kan sies å ikke være like tilgjengelige i Norge – som for eksempel astronaut. Flere nevner USA som «drømmedestinasjon», og et barn fra byen som ønsker å bli astronaut skriver følgende: «Jeg skal flytte til USA fordi jeg har lyst til å dra til månen og kanskje MARS, og da kan jeg gjøre det fra NASA. Jeg skal bli første norske på månen».

Som tidligere nevnt i 4.2.3 skriver også andre barn om sine politidrømmer i USA, tydelig inspirert av amerikansk politi på film og sosiale medier: «(...) politi er en sykt kul jobb fordi da kan jeg kjøre rask bil og gå med kult våpen. Jeg skal også kjøre helikopter når jeg skal jakte på skurker». En annen gutt fra byen er tydelig på sine ønsker: «Jeg skal flytte til USA og jobbe i FBI. Jeg skal kjøre tanks og helikopter og skyte BAM! BAM! på folk. På jobben slår vi inn dører og går med store skjold». På bakgrunn av dette er det tydelig at disse barna klart og tydelig ønsker seg et fremtidig arbeidsliv i storbyen.

5. Drøfting

I det kommende kapittelet vil studiens funn drøftes opp mot teori fra kapittel 2. Først vil viktigheten av kjønn drøftes i lys av studiens funn, både gjennom et moderne og tradisjonelt perspektiv. Deretter rettes fokuset mot bosted, derav geografi, med vekt på rural idyll og rural dull.

5.1 Kjønn

De foreliggende elevtekstene og datamateriale synes å vise til ulike perspektiv når det gjelder jenter og gutters tanker rundt fremtidig yrkesvalg. I mange av elevtekstene vises det til yrker som krever høyere utdanning, i all hovedsak blant jenter. Hoel (1997) refererer, som nevnt i teorikapittelet, i sin artikkel til jentenes fremmarsj på utdanningsarenaen. Videre viser også nyere tall fra SSB (2020) at stadig flere og flere jenter tar høyere utdanning, i tillegg til at jentene ser ut til å være i flertall i omtrent alle aldersgruppene når det kommer til andelen med utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Sett i lys av mitt datamateriale er dermed dette å betrakte som et mer *moderne* perspektiv på utdanning og yrkesutøvelse blant jenter. Gjennom dette nevnte moderne perspektivet står guttenes valg og preferanser i sterk kontrast til jentenes, da studiens informanter mer eller mindre illustrerer et signifikant kjønnsgap både når det gjelder en fremtidig studentfordeling ved høyskolene og universitetene, men også det fremtidige arbeidsmarked.

Samtidig viser studien at det blant flere jenter synes å være ønskelig å velge noe mer tradisjonelt i forbindelse med valget av utdanning og yrke. Det er tydelig at yrker som historisk sett har vært, og er, kvinnedominert, fortsatt er attraktive blant fremtidens sysselsatte. I denne sammenheng refereres det gjerne til yrker innenfor bransjer som omsorg, skole og service. At jenter historisk sett velger yrker innenfor disse bransjene kan sies å være en medvirkende årsak til at kjønnsdelingen i arbeidsmarkedet i Norge er høy (Reisel et al 2019). Dette *tradisjonelle* perspektivet er på denne måten essensielt når formålet med studien er å se nærmere på unge barns fremtidige yrkespreferanser.

Disse to perspektivene bunner dermed ut i to parallelle løp som på hver sin måte belyser yrkespreferansene blant dagens unge jenter og gutter.

5.1.1 Moderne

Elevtekstene trekker i stor grad frem tematikker som kan knytte det moderne perspektivet på yrkesvalg blant gutter og jenter til grunnleggende sosial- og kjønnsteori. Når jentene svarer om sine fremtidige yrkespreferanser, vektlegges stadig yrker som krever lang utdanning. En lengre utdanning betyr videre skolegang også etter endt videregående opplæring. Elevtekstene og datamaterialet indikerer dermed på den ene siden at jentene ser seg selv på en høyere utdanningsinstitusjon, som universitet eller høyskole, for å utvikle kvalifikasjoner og ferdigheter som kreves i yrkene de ønsker seg til. På den andre siden er det også nærliggende å tolke dette som et tegn på at skolen som et sosialt felt i større grad er tilpasset jentene enn guttene. Slik Bourdieu (1984) definerer sosial og kulturell kapital, kan det trekkes paralleller mellom disse typene kapital og de sosiale prosessene som foregår innenfor det sosiale feltet skolen. Bourdieu (1990) skriver også at siden kapital omdannes, vil den kapitalen som tilegnes

akkumulere ny kapital. Med andre ord vil elever ta med seg de erfaringene de måtte ha fra klasserommet, både når det gjelder læring i fag, normer og regler, og bruke disse til å lære ytterligere. I denne sammenheng er det likevel viktig å påpeke at hver enkelt elev, enten det måtte være gutt eller jente, trer inn i et klasserom med hver sin individuelle habitus. Denne habitusen påvirker og avgjør, som Bourdieu (1977) også er innom, hvordan et individ oppfører seg i bestemte situasjoner, både når det gjelder språk og/eller oppførsel. På bakgrunn av dette er det innlysende at hver enkelt elev vil stille ulikt med hensyn til deres habitus.

Ved å se tilbake på skolen og klasserommet som sosiale felt, møter altså elevene disse feltene med spesifikke pedagogiske forhold som innehar visse forventninger og normer når det gjelder dyktighet og disiplin. Gjennom dette må elever lære seg å være og lære på en slik måte som det forventes på skolen. De som tilegner seg disse normene og forventningene belønnes med positive sanksjoner, og har dermed allerede et forsprang når det angår suksess gjennom skoleløpet. Slik både Bourdieu (1993; 1997) og Bæck (2006) også er inne på, vil både skolen og utdanningssystemet kun tjene på å belønne de som er i stand til å tilegne seg de nevnte normene og forventningene i skolen.

Et økende fokus på de «flinke» jentene og «mislykkede» guttene vil kunne påvirke en lærers forventninger på ulike områder. Det er rimelig å hevde at man som lærer er med på å videreføre kjønns skillet hva angår våre forventninger om kompetanse, suksess når det gjelder utdanning og våre typer disiplin. Kan det tenkes at lærere har for lave forventninger til guttene, og at dette samtidig kan medføre at jenters ferdigheter vurderes mer positivt på bakgrunn av en oppfatning om at jentene er de «flinke»? Av egen erfaring er det også i flere tilfeller åpenbart at man tolker gutters atferd som mer negativ enn jentenes. Dersom dette er tilfellet, hvilke konsekvenser kan det få på lengre sikt? Det virker korrekt å hevde at en skolehverdag der jentenes dyktighet og disiplin i større grad «passer» til skolens forventninger og normer, vil kunne påvirke både jenter og gutters holdninger til videre skolegang og senere yrkesvalg. Datamaterialet viser også tendenser til dette. Jentene er i et klart flertall når de ser til yrker som krever universitets- eller høyskoleutdanning. Der jentene ser til høyere utdanning og akademia, finner guttene andre løsninger i form av yrker som krever langt mindre utdanning. Først og fremst synes dette å være en klar indikator på at jentene har funnet seg bedre til rette i utdanningssystemet. Ellers kan det også tyde på at guttene i mindre grad føler seg tilpass, og av den grunn «eliminerer» seg selv fra lengre utdanning og skolegang. Dette gjøres fordi de i større grad enn jenter bryter med skolens forventninger angående atferd og prestasjoner, og heller ender opp med å gå andre veier. Her refereres det til de mer lettvinte og kjappe løsningene blant guttene (se 4.1.2 og 4.2.3) når de oppgir sine fremtidige yrkespreferanser, samt de noe mer umodne tankene om å ha det gøy og kunne sove så lenge de ønsker i jobbsammenheng.

Det kan være flere sammensatte årsaker til at en større andel jenter, både generelt og i denne studien, ser til høyere utdanning og akademia. Samtidig er det viktig å poengtere at det virker som vi har med en viss problematikk å gjøre når disse holdningene blir gjort uttrykk for av barn på 3. og 4. trinn. Unge gutter og jenter i startfasen i livet uttrykker altså allerede i tidlig alder klare tanker om hvilket løp de ønsker å gå. At våre unge tidlig reflekterer over en fremtidig yrkeshverdag med alt det måtte kreve av utdanning og utvikling i forkant, er i utgangspunktet svært positivt. Likevel synes det umiddelbart å være negative aspekt ved at så mange jenter ser til høyere utdanning, mens fåtallet av guttene gjør det samme.

5.1.2 Tradisjonelt

Sett i lys av datamaterialet er det tydelig at flere og flere jenter i voksende grad velger og oppgir yrker som krever lengre utdanning. Studien viser også at kjønn fortsatt er å betrakte som en viktig faktor når det gjelder yrkesvalg. Samtidig viser det seg at mange jenter i denne studien fortsatt velger tradisjonelt når de oppgir fremtidige yrkespreferanser. På bakgrunn av dette vil en for ensformig vektlegging av det *moderne* perspektivet i 5.1.1 kaste skygge over det *tradisjonelle* perspektivet som også er viktig i denne sammenheng. Av jenter som kan sies å ha mer tradisjonelle yrkesvisjoner for fremtiden, er disse i flertall sammenlignet med gutter.

Overraskende nok ser guttene i denne studien ut til å vrake bort de mer tradisjonelle manneyrkene, noe som står i strid med Reisel et al. (2019) sine funn, der hun finner gutter fortsatt dominerer innenfor både industri og bygg og anlegg. Likevel poengterer hun at guttene ser ut til å fordele seg jevnere enn jentene. Der jentene dominerer sterkt innenfor noen bransjer, ser guttene ut til å fordele seg utover flere ulike næringer og bransjer. Reisel et al. (2019) finner også at jenter i dag ser ut til å ta mer utradisjonelle valg når det kommer til utdanning og yrke. Dermed kan det på samme måte også hevdes å være overraskende at jenter i denne studien ser ut til å ønske seg til tradisjonelle kvinneyrker i såpass stor grad.

Slik Bæck (2006) ser det, tar jenter og gutter valg rundt utdanning og jobb på bakgrunn av de mange forventningene som er innlemmet i de grunnleggende kjønnsrollene. Coser (1991) nevner at en av de viktigste forventningene overfor kvinner er det å være familiens viktigste omsorgsgiver, og kaller dette for kvinnens kulturelle mandat. Sett i lys av dette, poengterer Bæck (2006) og Coser (1991) her viktige poeng rundt årsakene til at jenter velger som de gjør når det gjelder utdanning og jobb. Eksempelvis kan omsorgsykker, som også jenter i denne studien retter fokus mot, knyttes direkte tilbake til forventningene som finnes i de grunnleggende kjønnsrollene. Det vises også i datamaterialet at gutter viser minimal interesse for slike yrker. Gjennom dette synes det å være mer komplisert for gutter å utdanne seg innenfor et yrke som historisk sett og tradisjonelt har vært kvinnedominert.

Omsorg- og serviceyrker har i lang tid vært svært kjønnete gjennom at slike yrker har vært tilknyttet kvinnelige egenskaper og trekk. Med fokus på omsorgsykker kan man også trekke paralleller til Bæcks (2006) nevnte forventninger knyttet til kjønnsroller, der evnen til å vise omsorg ofte er tilknyttet kvinnen (Coser 1991), i tillegg til at omsorg i seg selv tar mindre plass i den mannlige kjønnsrollen. I bunn og grunn viser jentene i denne studien fortsatt interesse for de tradisjonelle kvinneyrkene, til tross for at vi ser en utvikling i samfunnet der jenter stadig velger mer og mer utradisjonelle utdannings- og yrkesveier. På bakgrunn av dette viser resultatene fra denne studien at det Coser (1991) kaller for kvinnens kulturelle mandat fortsatt ser ut til å opprettholdes i unge jenters fremtidige yrkesvisjoner. Avslutningsvis er det samtidig observert at jenter i høy grad også synes å vektlegge omsorg i sine tilnærminger utover disse tradisjonelle yrkespreferansene.

5.2 Geografi

Bæck (2015) nevner i sin artikkel om akademisk suksess at geografisk bosted blir ansett som irrelevant i utdanningsforskning, siden en differensiering mellom rurale og urbane

skoler ofte mangler. Hun nevner videre at den urbane konteksten i denne sammenhengen ofte blir betraktet som normen, og at det er denne settingen som dermed blir den som legger premissene i slik type forskning.

I denne studien er det imidlertid lagt stor vekt på å benytte geografisk bosted som en viktig faktor i arbeidet med å kartlegge unge barns preferanser knyttet til et fremtidig yrkesliv. Elever fra både rurale og urbane skoler har fått muligheten til å få sin stemme hørt, og på bakgrunn av dette vil det være naturlig å ta i bruk de ulike responsene fra urbane og rurale kontekster for å belyse forskjeller i utdannings- og yrkespreferanser.

5.2.1 Idyll eller 'dull'?

En overordnet observasjon når det gjelder elevtekstene både fra by og bygd, er at de to representasjonene «rural idyll» og «rural dull» (Rye 2006) kommer tydelig frem ut fra hvor man er bosatt. Som diskutert i analysekapittelet, ytrer bygdebarn seg svært positivt om livet på bygda – både gutter og jenter. I motsetning til Rye (2006), finner studien at bygdebarna ikke ser ut til å ha bekymringer rundt et fremtidig liv på bygda. I likhet med både Bell (1992, 2006) og Bjaarstad (2003) viser bygdebarnas tekster at ro og fred, trygghet og estetikk i form av fin natur i høy grad verdsettes i forbindelse med tolkningen av det rural som en idyll. Gjennom dette vises det at bildet av det rurale blant bygdebarna er en oppfatning som er kjent blant folk bosatt på bygda. På denne måten kan det sies at bygdebarna er med på å reprodusere den idylliske oppfatningen av det rurale og bygda, kjennetegnet av ro og fred, trygghet og natur. Med andre ord kan det oppfattes som at rurale unge som kjenner seg igjen i det idylliske bildet av bygda, er med på å avvise oppfatningen av det rurale som dull.

Studiens data viser samtidig at enkelte barn føler både den rurale idyll og dull på samme tid. Eksempelvis verdsetter bygdegutten som har store ønsker om å bli politi bygda som bosted, gjennom sine idylliske beskrivelser av selve stedet (anerkjenner bygda som rural idyll), mens han på samme tid finner det vanskelig å realisere sine yrkesdrømmer på bygda der han er bosatt (anerkjenner dermed også bygda som rural dull). Denne gutten så ikke for seg et fremtidig arbeidsliv som politi på bygda, av den grunn at det ikke er politistasjoner der. Til tross for at man kan se innslag av slike oppfatninger i datamaterialet, vektlegger utvalget på bygda i all hovedsak den rurale idyllen i sine tekster, noe som står i rak motsetning til det mer negative synet på det rurale liv – det rurale som dull.

Når det gjelder barna fra de bynære bygdene, synes det å være stor enighet om den mest dominerende oppfatningen angående de to representasjonene av det rurale, nemlig det rurale som 'dull'. Barna på disse stedene vil også anses som rurale unge, men studien antyder at det er store ulikheter når det gjelder barns sosiale konstruksjoner og deres forhold til det rurale. Samtidig dukker det opp store lokale variasjoner i de ulike distriktene. Der bygdebarna som nevnt ser ut til å være overveiende positive til livet på bygda, uttrykker barn fra de bynære bygdene større skepsis til et eventuelt liv ute i distriktene. Velkjente beskrivelser av det rurale som en dull blir tatt i bruk – og som både Waara (2000), Rye (2006) og Fosso (2004) nyanserer, finner studien at akkurat disse barna opplever det rurale som noe primitivt: bygda er kjedelig med lite rom for aktiviteter, det skjer mer i bystrøk, og jobbmulighetene i byen er flere enn på bygda. I denne sammenheng er det imidlertid ikke slik at disse barna bare ønsker seg bort fra bygda uten videre. Disse valgene og oppfatningene om å senere flytte ut og bort fra

rurale områder, er innebygd i deres vurderinger og sammenligninger av det rurale liv opp mot det urbane liv. Barnet tar med andre ord selv ansvar for sin fremtidige skjebne, og vurderer og overveier de ulike mulighetene de står ovenfor. Dette står i samsvar med det Beck (1992) kaller for å bli «agent i eget liv».

Årsakene til at oppfatningene til barn fra bynære bygder skiller seg såpass fra bygdebarnas oppfatninger kan være mange. Samtidig er det naturlig å tro at den umiddelbare nærheten til urbane strøk har en viktig rolle i denne sammenheng. Mange av landets bynære bygder, også disse i denne studien, synes i dag å ha en svakere relasjon til jordbruk og skogbruk enn tidligere. Gjennom dette blir det dermed flere andre ulike yrker som anses som attraktive, og vi ser dermed at individene bosatt på disse stedene blant annet opplever et flertall av måter å leve på. Dette vises også gjennom denne studiens datamateriale, da det er svært store variasjoner når det gjelder fremtidig yrkesvisjoner blant unge barn ute på de bynære bygdene. Det kan også tenkes at disse barna opplever en utvikling der det er, og blir, færre forskjeller mellom det urbane og det rurale.

Dersom dette er en reell utvikling, er det samtidig nærliggende å tro at også de eventuelle forskjellene mellom å være ung i de bynære bygdene kontra i byene er små. Den samme oppfatningen gjenspeiles også i datamaterialet, der vi finner mange av de samme svarene blant bybarn og barn bosatt i bynære bygder. De sentrale trendene er like: flertallet av både guttene og jentene i byen og på de bynære bygdene ønsker et fremtidig arbeidsliv i byen og nær alle stiller seg kritiske til et fremtidig liv ute i distriktene, der en sentral årsak virker å være jobbmulighetene på bygda. Dette står samsvar med den sentraliseringseffekten Rye (2019) nevner at utdannings- og arbeidsmarkedene har. På bakgrunn av disse svarene blant bybarna og barna fra de bynære bygdene er det utvilsomt at det er lave forventninger til arbeidslivet på bygda, og det synes å være en klar sammenheng mellom fremtidig yrkesvalg og fremtidig bosted: desto mindre sannsynlighet det er for at disse barna tror at de kan ende opp med sin drømmejobb ute i distriktene, jo mindre motivasjon har de for å bo på disse stedene.

5.2.2 Idyll – bli igjen

Som nevnt i de første avsnittene i dette delkapittelet, viser bygdebarna i denne studien stor enighet for det rurale som idyll. Dette henger sammen med at de trives på den plassen de vokser og har vokst opp på. På et vis kan dette tolkes som en tillitserklæring fra dagens generasjon bygdebarn. Den rurale idyllen virker å stå svært stødig, og dermed vil det også være relevant å se nærmere på det konkrete yrket som dominerer blant disse barna; et yrke som ser ut til å være fjernt for både bybarn og barn fra bynære bygder.

Bondeyrket har tradisjonelt sett vært et yrke dominert av menn, og til tross for at det ble vedtatt en kjønnsnøytral odelslov i 1974, er kun 17% av bøndene i Norge i dag kvinner (Statistisk Sentralbyrå, 2021). I tillegg er det gutter og menn som i størst grad blir igjen på bygda, noe som er mye av årsaken til at bygda blir betraktet som maskulin og «for» menn (Branth og Haugen 2005). Bygdebarnas tekster i denne studien viser imidlertid at deres syn på det rurale og da spesifikt bondeyrket, ikke kan sies å være maskulint. Rurale jenter oppgir også, ganske uforventet, klare ønsker om å tre inn i bondeyrket i sitt fremtidige yrkesliv, og er samtidig overveiende positive til livet på bygda. Dette må i

det store bildet også kunne betraktes som et utradisjonelt yrkesvalg, og går i denne sammenheng inn i en større utvikling der jenter ser ut til å velge mer utradisjonelt når det gjelder valg av yrke og utdanning (Reisel et al. 2019). Her står vi altså overfor en rekke unge rurale jenter, som allerede på 3. og 4. trinn deler sterke ønsker om å drive med gårdsdrift når de blir eldre.

Det store spørsmålet rundt dette er hvorvidt vi her ser begynnelsen på en utvikling der også jentene ønsker å bli igjen på bygda. For å komme nærmere et mulig svar til dette, må det snakkes om det som skjer gjennom det videre utdanningsløpet. Dersom vi ser tilbake til det som tidligere ble diskutert i 5.1.1 om skolen som sosialt felt, så jentene ut til å ha funnet seg bedre til rette i skole- og utdanningssystemet. Dette kan muligens vise seg å bli en avgjørende årsak til at de bygdejentene på 3. og 4. trinn som i dag ser for seg en fremtid som bonde, endrer oppfatning ettersom man blir eldre og spørsmålet om utdanning kommer på agendaen. Det kan derfor sås tvil om disse nevnte yrkesvisjonene blir en realitet i fremtiden. Av den grunn har skolen en svært viktig rolle når disse jentene skal lande på en avgjørelse lengre frem i skoleløpet: skal de bli igjen på bygda og ta over gården, eller ender de gjennom et videre skoleløp opp med å endre oppfatning?

Det er noe overraskende at det er et såpass stort fokus på det rurale som idyll blant bygdebarna. Eksempelvis skriver både Rye (2006) og Haugen & Villa (2006) at rurale barn ofte fører lys over de negative sidene ved de sosiale forholdene på bygda. Til forskjell fra dette viser datamaterialet at bygdebarna i denne studien ikke nevner et eneste negativt aspekt ved et fremtidig yrkesliv på bygda. Dette er et funn som man bør stille seg kritisk til. Gjennom den type ytringer fra bygdebarn som ligger tett opp til det rurale som idyll, kan det tenkes at man bør reflektere rundt disse, og samtidig ikke ta til orde for alt er perfekt for disse barna på bygda. At alt er flott og perfekt, er lite sannsynlig. Det har nok heller en sammenheng med at barna akkurat her og nå er svært tilfredsstilte med det nåværende livet på bygda, og dermed oppgir et ønske om å forbli der også når arbeidslivet begynner. Det er imidlertid lenger ut i skoleløpet at disse oppfatningene blir utfordret, særlig når prestasjoner og senere karakterer blir en viktig del av skolehverdagen.

Skolen kan i denne sammenheng derfor ha en stor påvirkningskraft når det kommer til rurale jenters migrasjon. Når det går opp for disse samme jentene som i dag er klare på at de skal ta over familiegården når de blir eldre, at gode skoleprestasjoner gir gode muligheter for å fortsette videre i skoleløpet som de allerede synes å ha tilpasset seg til - kan et endringsmønster dukke opp. Et eksempel som er ytterst relevant rundt denne tematikken, er at det skinner gjennom hos flere av bygdebarna at de skal ta over gården fordi mor og far ønsker dette. Her kan det trekkes paralleller det Bæck (2001) skriver om en indirekte konfrontasjon. Den indirekte konfrontasjonen mellom individet og omgivelsene rundt finner sted allerede når barnet møter og opplever følelsen av arbeid gjennom sine foreldre. I denne sammenheng der flere av de rurale unge ytrer et ønske om å ta over hjemgården fordi «mor og far ønsker det» tyder det på at barna gjennom denne indirekte konfrontasjonen tilegner seg konkrete preferanser rundt fremtidens yrkesvalg. Det kan også tenkes at siden barn bosatt på gård i større grad får innblikk i, eller også ta del i, arbeidshverdagen til sine foreldre fra tidlig alder, blir sterkere påvirket av denne nevnte indirekte konfrontasjonen sammenlignet med andre barn. Gjennom et slikt syn vil man også kunne hevde at studiens rurale unges positive tanker rundt en eventuell yrkesfremtid på gård følgelig er påvirket av den tidlige konfrontasjonen.

De sosiale konstruksjonene blant rurale unge og deres evalueringer av ruralitet er ikke tilfeldige, og har selvsagt opphav i deres habitus og - dermed, deres levevilkår. Kan dette tyde på at mange av foreldrenes holdninger til gårdsdrift og bygda som en idyll kommer til syne gjennom deres barns elevtekster? Det er umulig å konkludere med dette, men det er ingen tvil om at et barns habitus utvikles i samsvar med erfaringer og sosiale interaksjoner.

6. Avslutning

Formålet med denne studien har vært å se nærmere på unge elevers tanker om fremtidige yrkesvalg, samt hvilken betydning de to faktorene kjønn og geografi har for dette viktige valget unge mennesker står overfor. Dette valget er et av de viktigste valgene barn og unge tar, nettopp fordi det i stor grad påvirker fremtidige levekår og sosial status. Denne studien har vist at disse faktorene har stor betydning for unge barns fremtidige yrkesvalg.

På bakgrunn av dette er det avgjørende at skolen og lærere ser sine ansvarsområder og roller når det kommer til elevenes fremtidige yrkesvisjoner. Skolen som sosialt felt er et av feltene barn bruker mest tid innenfor, og mange barn møter et ukjent sosialt felt som ikke er likt det de er vant med hjemme. De som imidlertid dukker opp på skolen med en habitus som «passer» med skolen som felt, får som tidligere nevnt et forsprang når det kommer til utdanning og dermed også muligens arbeid på et senere tidspunkt. Derfor er det viktig at også skolen og lærere utvikler en forståelse for at både kjønn og bosted er av stor betydning når det gjelder hvordan dagens generasjon unge ser for seg sin utdannings- og yrkesfremtid. På denne måten vil også lærere kunne komme nærmere en forståelse av elevenes habitus og deres opplevelse av skolen som sosialt felt, noe som må sies å være svært relevant i rollen som lærer.

Studien viser også at det er store individuelle forskjeller i hvordan både rurale og urbane barn ser for seg sine yrkesfremtider. Det vektlegges ulike moment når informantene ser inn i sin egen yrkesfremtid. Dette kan sies å være et godt bilde på at hvert enkelt individ tar avgjørelser basert på sin unike habitus i ferden mot å bli «agent i eget liv».

Det bør rettes større fokus mot fremtidsrettet forskning på barn slik denne studien har som utgangspunkt. Med en slik påfallende nærhet mellom Bourdieus mange begrep og reelle situasjoner og avgjørelser unge står overfor, bør disse begrepene få en enda større plass i samfunnsforskningen. Avslutningsvis synes sammenhengen mellom studiens datamateriale og Bourdieus teoretiske rammeverk å være overveiende klar, noe som belyser at et barns habitus, det sosiale feltet barnet vokser opp i, samt den sosiale kapitalen barnet besitter, i stor grad påvirker deres fremtid.

7. Referanser

- Andersson-Bakken, E. & Dalland, C. (2021). *Metoder i klasseromsforskning: forskningsdesign, datainnsamling og analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Anker, T. (2020) *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter (1. utg.)*. Oslo: Cappelen Damm.
- Anning, A. & Ring, K. (2004). *Making sense of children's drawings*. New York: McGraw Hill Education.
- Aronsson, K. (1997). *Barns våldar – barns bilder*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bartsch, B. (2020, 12. august). Stort kjønns gap i høyere utdanning blant unge. Hentet fra Statistisk Sentralbyrå: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/stort-kjonnsgap-i-hoyere-utdanning-blant-unge>
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. New York: Sage Publications Ltd.
- Bell, D. (1992). *The Fruit of Difference: The Rural-Urban Continuum as a System of Identity*. Rural Sociological Society.
- Bell, D. (2006). *Chapter 10: Variations on the Rural Idyll*. In Cloke, P., Marsden, T. & Mooney, P (ed.), *Handbook of Rural Studies*. New York: Sage Publications Ltd.
- Bjaarstad, S. (2003). *Osloungdommers forestillinger om bygda. En studie av unges stedsforståelser, tilhørighet og identitet*. (Hovedoppgave). Universitet i Oslo.
- Bourdieu, P. (1977). *Cultural Reproduction and Social Reproduction*. In Karabel, J. & Halsey A. H. (ed.), *Power and Ideology in Education* (pp. 487-511). New York: Oxford University Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Trans. Richard Nice. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In Richardson, J.-G. (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). New York: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. Trans. Richard Nice. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Bourdieu, P. (1993). *The Field of Cultural Production*. Cambridge, UK: Polity.
- Bourdieu, P. (2001). *Masculine Domination*. Cambridge, UK: Polity.
- Bourdieu, P., & Passerson, J.-C. (1990). *Reproduction in education, society and culture*. London: Sage Publications

Branth, B. & Haugen, M.-S. (2005). *Doing Rural Masculinity – From Logging to Outfield Tourism*, *Journal of Gender Studies*, 14:1, 13-22, DOI: 10.1080/0958923042000331452

Broch-Due, A.-K. (1991). *Kjønn forstått som kategori, relasjon og prosess. Ungdoms syn på framtidig yrkesaktivitet og omsorgsoppgaver*. I Haukaa, R. (red.): *Nye kvinner, nye menn*. Oslo: Ad Notam.

Bæck, U.-D. (2005) *School as an arena for activating cultural capital – Understanding differences in parental involvement in school*, *Nordic Studies in Education*, vol 25, pp. 217-228. DOI: 10.18261/ISSN1891-5949-2005-03-04

Bæck, U.-D. (2006). *Kjønnsforskjeller og yrkespreferanser: Opprettholdelsen av kvinners kulturelle mandat*.

Bæck, U.-D. (2007). *Foreldreinvolvering i skolen*. Delrapport fra forskningsprosjektet «Cultural encounters in school. A study of parental involvement in lower secondary school” (Rapport 06/2007). Norges forskningsråd.
<https://o.nsd.no/data/individ/publikasjoner/NSD1199%20Foreldreinvolvering%20i%20skolen%20SF%2006-2007.pdf>

Bæck, U.-D. (2016). *Rural Location and Academic Success – Remarks on Research, Contextualisation and Methodology*, *Scandinavian Journal of Educational Research*, 60(4): 1-14. DOI: 10.1080/00313831.2015.1024163

Bæck, U.-D.K. (2019) Spatial manoeuvring in education: educational experiences and local opportunity structures among rural youth in Norway. *Nordic Journal of comparative and International Education*. (NJCIE) 3(3):61–74. <https://doi.org/10.7577/njcie.3274>

Carabelli, G. & Lyon, D. (2016). *Young people’s orientations to the future: navigating the present and imagining the future*, *Journal of Youth Studies*, 19(8), 1110-1127. DOI: 10.1080/13676261.2016.1145641

Casey, C. (1995). *Work, Self and Society: After Industrialism*. East Sussex: Psychology Press.

Chisholm, L. (1997). *From unequal opportunities to equal lack of opportunities? Gendered dimensions of social change and youth in Europe*. *Young*. 5 (3):30-43

Cohen, E. G. (2000). *Equitable classrooms in a changing society*. In M. T. Hallinan (ed.), *Handbook of the Sociology of Education*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

Coser, R.L. (1991). *In defense of modernity. Role complexity and individual autonomy*. Stanford, California: Stanford University Press.

Cuzzocrea, V. & Mandich, G. (2016). *Students narratives of the future: Imagined mobilities as forms of youth agency?* *Journal of Youth Studies* 19(4): 552-567.

Dahlstrøm, M. (1996). *Young women in a male periphery – Experiences from the Scandinavian North*. *Journal of Rural Studies* 12: 259-271.

- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). *The qualitative content analysis process*. Journal of advanced nursing, 62, 107-115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Eriksen, I.-M. (2021). *Teens' dreams of becoming professional athletes: the gender gap in youths' sports ambitions*, Sport in Society, DOI: 10.1080/17430437.2021.1891044
- Faber, S. T., Nielsen, H. P., & Bennike, K. B. (2015). *Place, (In)Equality and Gender* (p. 194). Nordic Council of Ministers.
- Fauskanger, J., & Mosvold, R. (2014). Innholdsanalysens muligheter i utdanningsforskning. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 98(2), 127-139.
- Fosso, E.J. (1992). Ny ungdom – en utfordring for industrikommunene, *Geografi i Bergen*, Nr 161, Bergen: Institutt for geografi, Norges Handelshøyskole og Universitetet i Bergen.
- Fosso, E. J. (2004). Unges flytting–et spørsmål om identitet og myter om marginale og sentrale steder?. *Mennesker, steder og regionale endringer*, 119-135.
- Gerbic, P., & Stacey, E. (2005). A purposive approach to content analysis: Designing analytical frameworks. *The Internet and Higher Education*, 8(1), 45-59.
- Graneheim, U. H., Lindgren, B. M., & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse education today*, 56, 29-34.
- Green, B., & Corbett, M. (2013). Rural education and literacies: An introduction. In *Rethinking rural literacies* (pp. 1-13). Palgrave Macmillan, New York.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Sage.
- Gulbrandsen, L. M. (2014). *Barns deltakelse i hverdagsliv og profesjonell praksis: en utforskende tilnærming*. Universitetsforlaget.
- Halfacree, K. H. (1993). Locality and social representation: space, discourse and alternative definitions of the rural. *Journal of rural studies*, 9(1), 23-37.
- Haug, L. (2011). *Junge StaatsbürgerInnen?: Politik in Zukunftsvorstellungen von Kindern*. Springer-Verlag.
- Haugen, M. S., & Villa, M. (2006). 11 Rural Idylls or Boring Places?. *Rural gender relations: Issues and case studies*, 181.
- Heggen, K. (2002). Utkantjentene sin stille revolusjon. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 2(2).
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.
- Hoel, M. (1997). *Arbeid og kjønn: sosiologiske analyser av yrkesløp*. Oslo: Universitetsforlaget

Hopperstad, M. H. (2005). *Alt begynner med en strek-: når barn skaper mening med tegning*.

Oslo: Cappelen akademiske forlag.

Hurrelmann, K. & Bründel, H. (2003). *Einführung in die Kindheitsforschung*. Weinheim u.a.: Beltz.

Husmo, M., & Johnsen, J. P. (2000). Fra bygd og fjord til kafébord. *Tapir akademisk forlag, Trondheim*.

Jansen, A., & Andenæs, A. (2013). 'Heading for Japan': Prospective narratives and development among young people living in residential care. *Qualitative Social Work, 12*(2), 119-134.

Kristoffersen, L., Tufte, P. A., & Johannessen, A. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode (5. utg). Oslo: Abstrakt forlag

Karlsen, U.-D. (2001). *Some Things Never Change: Youth and Occupational Preferences*. *Acta Sociologica 3*(44): 243-255.

Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.

Leseth, A. B., & Tellmann, S. M. (2018). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.

Little, J., & Austin, P. (1996). Women and the rural idyll. *Journal of rural studies, 12*(2), 101-111.

Lowenfeld, V., & Brittain, W. L. (1976). *Kreativitet og vækst: en redegørelse for den tegnepsykologiske udvikling hos børn og unge og nogle pædagogiske konsekvenser* (2. udg.). København: Gjøellerup.

Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. Pearson.

Matthews, H., Taylor, M., Sherwood, K., Tucker, F., & Limb, M. (2000). Growing-up in the countryside: children and the rural idyll. *Journal of rural studies, 16*(2), 141-153.

Mellemstrand, C. (2009, 11. august). Si meg, har du studert? Hentet fra Statistisk Sentralbyrå: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/si-meg-har-du-studert>

Ni Laoire, C. (1995). *Conceptualising rural youth migration*. Paper presented at the Annual Conference, Institute of British Geographers, University of Northumbria, Newcastle, 3-6 January 1995.

NOU 2019: 3. (2019). *Nye sjanser - bedre læring*. Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no>

Nielsen, H. B. (2016). The arrow of time in the space of the present: Temporality as methodological and theoretical dimension in child research. *Children & Society*, 30(1), 1-11.

Orderud, G. I. (2003). Ungdom og unge voksne i Utkant-Norge: Bosettingspreferanser og oppfatninger om livet i utkantene. *Ung i utkant. Aktuell forskning om glesbygdommar i Norden*, 299-324.

Paulgaard, G. (2002). Local Identities in a "Globalised World." *Young* 10 (3-4): 95-107. DOI: 10.1177/110330880201000307

Paulgaard, G. (2006). Identitetskonstruksjoner – hvor langt rekker de. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 6 (1): 67-88

Paulgaard, G. (2012). Geography of opportunity. Approaching adulthood at the margins of the northern European periphery. I Karlsen Bæck, U.-D. & Paulgaard, G. (red), *Rural Futures?: finding one's place within changing labour markets*, 189-216. Stamsund: Orkana Akademisk

Paulgaard, G. (2015). Place Attachment, Unemployment and Masculinity: Young Men in the High North. I Thidemann Faber, S. & Pristed Nielsen, H. (red), *Remapping Gender, Place and Mobility – Global Confluences and Local Particularities in Nordic Peripheries*, 207-20. Surry: Ashgate Publishing Ltd.

Pervin, L. A. (1985). Personality: Current controversies, issues, and directions. *Annual review of psychology*, 36(1), 83-114.

Reisel, L., Hegna, K., & Imdorf, C. (2015). Gender segregation in vocational education: Introduction. In *Gender segregation in vocational education*. Emerald Group Publishing Limited.

Reisel, L., Skorge, Ø. S., & Uvaag, S. (2019). Kjønnsdelte utdannings-og yrkesvalg: En kunnskapsoppsummering. *Rapport-Institutt for samfunnsforskning*.

Rye, J. F. (2006). Rural youths' images of the rural. *Journal of Rural Studies*, 22(4), 409-421.

Rye, J. F. (2011). Youth migration, rurality and class: a Bourdieusian approach. *European Urban and Regional Studies*, 18(2), 170-183.

Rye, J. F. (2019). Å være ung i distrikts-Norge. Kunnskapsoversikt med utgangspunkt i nyere norsk forskning om distriktsungdommer.

- Ryen, A. (2002). Cross-cultural interviewing. *Handbook of interview research: Context and method*, 17, 335-355.
- Shusterman, R. (1999). *Bourdieu: A Critical Reader*. Hoboken, New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Statistisk Sentralbyrå, Fakta om Jordbruk. Foreløpige tall, 2021. (Online). Hentet fra <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/faktaside/jordbruk>
- Tingstad, V. (2015). Barn, barndom og kultur: Fra tvetydig posisjonering til dynamisk teoretisering. *BARN-Forskning om barn og barndom i Norden*, 33(3-4).
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (Vol. 3). Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg). Oslo: Gyldendal akademisk
- Waara, P. (1993). Byfräsare och lantlollor. I glappet mellom obygd och modernitet. *Uppväxtvillkor* 4, 6-15.
- Waara, P. (2000). Rural young people in Norrbotten and Västerbotten in the north of Sweden.
- Wertsch, J. V. (1998). *Mind as action*. Oxford university press.
- Whatmore, S. (1991). Life cycle or patriarchy? Gender divisions in family farming. *Journal of rural Studies*, 7(1-2), 71-76.
- Wilk, L., & Wintersberger, H. (1996). Paradigmenwechsel in Kindheitsforschung und-politik. Das Beispiel Österreich. *Kinder als Außenseiter*, 29-55.

Min jobb som voksen

Hvilket kjønn er du? (kryss av)

Gutt

Jente

Annet

Skriv litt om det du tegnet på forrige side. Hva tegnet du? (hvilke arbeidsoppgaver? Er jobben på bygda eller i byen?)

Tror du at du kommer til å jobbe der du bor nå?

Vedlegg 2: Samtykke- og informasjonskriv

Hei!

Jeg heter Kristian Furu og er 5. årsstudent ved lærerutdanningen på NTNU. Dette semesteret er mitt siste ved universitetet, og jeg skal i den anledning skrive masteroppgave. Min oppgave vil legge vekt på kjønnsforskjeller blant unge barn når det kommer til å se for seg fremtidig arbeidssituasjon, og jeg vil derfor samle inn datamateriale som tar utgangspunkt i tre spørsmål som elevene skal besvare. Spørsmålene er ikke personidentifiserende, og svarene vil være helt anonyme. Med andre ord vil jeg ikke kunne vite hvilke svar som tilhører hvilke elever. Denne skoleklassen er en av flere skoleklasser på tvers av fylker som har sagt ja til å delta i mitt forskningsprosjekt, noe som gjør at akkurat ditt barns anonyme svar kan ha stor betydning for det datamaterialet jeg sitter igjen med. Likevel er det viktig å minne om at deltakelsen i dette prosjektet frivillig: gi beskjed til kontaktlærer dersom du/dere ikke ønsker at ditt/deres barn skal delta. Dette vil ikke medføre noen konsekvenser for eleven. Det vil også være mulig å trekke deltakelsen underveis i gjennomføringen, men ikke etter innsamlingen er ferdig – nettopp på grunn av at deltakerne skal kunne forbli anonym.

Dersom det skulle være noen andre spørsmål angående dette er jeg tilgjengelig på e-post:

kristianfuru@hotmail.com

Med vennlig hilsen, Kristian Furu

